

PRZEDMIOTOWE WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO W ZESPOLE SZKÓŁ ELEKTRONICZNYCH W RADOMIU

Cele PWE

Określenie zasad, którymi nauczyciel będzie się kierował przy wystawianiu ocen cząstkowych, śródrocznych, rocznych i końcowych z języka polskiego; dostarczenie uczniom, rodzicom i nauczycielom informacji o postępach lub trudnościach ucznia w nauce; wykorzystanie wyników osiągnięć ucznia do planowania pracy dydaktycznej.

Postanowienia ogólne

Nauczyciele na początku danego roku szkolnego informują uczniów o:

1. wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych,
2. sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów,
3. warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana oceny klasyfikacyjnej.

Przedmiotem oceny są: kompetencje edukacyjne (wiadomości i umiejętności ucznia) oraz postawa, tj. aktywność na zajęciach lekcyjnych, pilność, systematyczność (przygotowywanie się do każdej lekcji), prowadzenie zeszytu przedmiotowego, a także umiejętności kluczowe zawarte w podstawie programowej, tj. planowanie, organizowanie i ocenianie własnego uczenia się, skuteczne komunikowanie się, efektywne współdziałanie w zespole, rozwiązywanie problemów w sposób twórczy, sprawne posługiwanie się informacją, umiejętność stosowania teorii w praktyce.

Formy pracy podlegające ocenie

1. Wiadomości i umiejętności ucznia sprawdzane są w formie:
 - wypowiedzi ustnej na lekcji, polegającej na sprawdzeniu wiedzy w zakresie rozumienia problemu i związków przyczynowo – skutkowych jej zastosowania;
 - sprawdzianów zapowiedzianych z minimum tygodniowym wyprzedzeniem, z zadaniami otwartymi i/lub zamkniętymi, odnoszącymi się do sprawdzenia zarówno wiedzy, jak i umiejętności;
 - kartkówek sprawdzających wiedzę i umiejętności z trzech ostatnich tematów lekcyjnych lub obejmujących wskazany przez nauczyciela zakres materiału, mających charakter pisemny lub praktyczny;
 - projektów, prezentacji wykonywanych przez ucznia samodzielnie lub zespołowo;
 - ćwiczenia na lekcji;
 - innych niewymienionych powyżej form, wymaganych opisanie w komentarzu;
 - diagnozy – badania postępów ucznia w nauce, nie jest liczona do średniej.
2. Wystawianie ocen cząstkowych

Ocena	Wymagana liczba %
1 niedostateczny	0-39%
2 dopuszczający	40%-55%
3 dostateczny	56%-79%
4 dobry	80%-89%
5 bardzo dobry	90%-99%
6 celujący	100%

Zasady współpracy nauczyciela z uczniem

1. Uczeń zobowiązany jest mieć na lekcji zeszyt przedmiotowy uzupełniony, podręcznik oraz wymagane przez nauczyciela materiały pomocnicze. Po nieobecności ucznia na zajęciach lekcyjnych jest on zobowiązany uzupełnić brakujący materiał w zeszycie. Zeszyt jest oceniany przez nauczyciela; przedmiot oceny stanowią zapisy wszystkich tematów lekcji, notatki do każdej lekcji, prace domowe oraz poprawy prac klasowych.

2. Uczeń ma prawo dwa razy w semestrze zgłosić nieprzygotowanie do lekcji bez żadnych konsekwencji (nie dotyczy to zapowiedzianych powtórzeń, odpowiedzi ustnych i prac pisemnych); nauczyciel odnotowuje wówczas fakt zgłoszenia nieprzygotowania, wpisując „np.”. Uczeń nie może zgłosić nieprzygotowania do lekcji w dniu zapowiedzianego sprawdzianu wiadomości (pisemnego lub ustnego).

3. Uczeń zgłasza nieprzygotowanie przed rozpoczęciem lekcji. Przez nieprzygotowanie do lekcji rozumie się: brak pracy domowej, niegotowość do odpowiedzi lub brak pomocy potrzebnych do lekcji.

4. Uczeń, który opuścił lekcję ma obowiązek nadrobić braki w wiadomościach na najbliższe zajęcia. W przypadku nieobecności dłuższej niż tydzień, termin uzupełnienia braków należy ustalić z nauczycielem.

5. Za „ściągnięcie” na pracy pisemnej nauczyciel odbiera pracę uczniowi, a praca zostaje unieważniona. Przez ściągawkę należy rozumieć jakąkolwiek dodatkową kartkę, zeszyt, książkę itp., która nie została schowana przed pracą lub pojawiła się w trakcie pisania pracy, jak również telefon, czy inne urządzenie telekomunikacyjne. Rozmowa (także cicha) uważana jest za formę „ściągnięcia”.

Ogólne kryteria oceniania dla klasy I-V

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie przyswoił podstawowych wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego podstawy programowej, co nie pozwala na kontynuację nauki w klasie wyższej;
- nie rozumie większości wiadomości z zakresu programu nauczania;
- nie umie stosować nabytej wiedzy;
- nie potrafi zaprezentować zdobytej wiedzy;
- nie utrwała zdobytej wiedzy.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- wykazuje nieliczne braki w opanowaniu podstawowych wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego podstawy programowej;
- nie rozumie niektórych zagadnień materiału programowego;
- stosuje zdobytą wiedzę przy pomocy nauczyciela;
- często popełnia błędy językowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych;
- ma trudności w utrwalaniu zdobytej wiedzy.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego podstawy programowej;
- rozumie zdobytą wiedzę;
- stara się zastosować zdobytą wiedzę;
- popełnia nieliczne błędy językowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych;
- przejawia braki w trwałym opanowaniu materiału programowego.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego podstawy programowej;
- rozumie zdobytą wiedzę;
- stosuje zdobytą wiedzę;
- popełnia drobne usterki językowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych;
- w każdej sytuacji wykazuje się dobrą znajomością zdobytej wiedzy.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wszystkie wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego podstawy programowej;
- samodzielnie interpretuje posiadane wiadomości;
- swobodnie stosuje zdobytą wiedzę;
- nie popełnia błędów językowych w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych;
- swobodnie operuje wiedzą z zakresu podstawowego podstawy programowej.

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- biegle opanował wszystkie wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego podstawy programowej lub dodatkowo przyswoił wiadomości wykraczające poza zakres programu nauczania;
- interpretuje zdobytą wiedzę w sposób samodzielny i oryginalny;
- samodzielnie wykorzystuje zdobyte wiadomości w sytuacjach problemowych;
- prezentuje wiedzę, posługując się precyzyjnym językiem i bogatym słownictwem;
- swobodnie operuje wiedzą pochodzącą z różnych źródeł.

Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy I – zakres podstawowy				
Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
I. Kształcenie literackie i kulturowe. Czytanie utworów literackich				
• rozumie podstawy podziału literatury na epoki; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do renesansu; • z pomocą nauczyciela sytuuje utwory lit. w poszczególnych okresach lit., w szczególności w: starożytności, średniowieczu, renesansie; • na ogół trafnie rozpoznaje konwencje	• rozumie podstawy podziału literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do renesansu; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w: starożytności, średniowieczu, renesansie;	• rozumie podział literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do renesansu; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w: starożytności, średniowieczu, renesansie; • rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną,	• rozumie podział literatury na epoki; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do renesansu; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w: starożytności, średniowieczu, renesansie oraz w pozostałych (dotyczy kontekstów); • właściwie rozpoznaje	• odczytuje teksty z podstawy programowej na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym; • rozumie podział literatury na epoki; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do renesansu; • trafnie sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w: starożytności, średniowieczu, renesansie oraz

literackie: realistyczną i fantastyczną; rozróżnia podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz niektóre środki znaczeniowe (np. oksymoron), leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. wyliczenie), i wersyfikacyjne (np. przerzutnię); przy pomocy nauczyciela interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; na ogół trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: komizm, humor; na poziomie ogólnym rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy na podstawie <i>Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> lub innego tekstu; zna i przy pomocy nauczyciela rozumie treść	rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną, fantastyczną i groteskową; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. oksymoron, peryfrazę, hiperbolę), leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę), wersyfikacyjne (np. przerzutnię); próbuje określić ich funkcje w utworze literackim; interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok;	symboliczną, groteskową); rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, dramat szekspirowski, a także odmiany powieści i dramatu; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje; interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz tekstach będących nawiązaniem; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek	konwencje literackie i precyzyjnie określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową); rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, dramat szekspirowski, a także odmiany powieści i dramatu; wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe; trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie	w pozostałych (dotyczy kontekstów); właściwie rozpoznaje konwencje literackie i precyzyjnie określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową); rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, dramat szekspirowski, a także odmiany powieści i dramatu; wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe; trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej

utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego; na poziomie ogólnym rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów biblijnych i antycznych, średniowiecznych, renesansowych; na poziomie ogólnym i przy pomocy nauczyciela rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy, np. <i>dance macabre</i>, <i>memento mori</i>, <i>theatrum mundi</i>; z pomocą nauczyciela odwołuje się do wybranych tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni J. Kochanowskiego, bajek I. Krasickiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> A. Mickiewicza,	wyказuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów biblijnych i antycznych, średniowiecznych, renesansowych; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; dokonuje próby ich interpretacji i wartościowania rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy: <i>dance macabre</i>, <i>memento mori</i>, <i>ars moriendi</i>, motyw sokoła, <i>theatrum mundi</i>; potrafi posłużyć się wiedzą o tekstach poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni J. Kochanowskiego, bajek I. Krasickiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i>	z programami i ideami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. teocentryzmem, uniwersalizmem, antropocentryzmem, humanizmem) i poddaje ją refleksji; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. motyw Apokalipsy, <i>dance macabre</i>, <i>memento mori</i>, <i>ars moriendi</i>, <i>stabat mater</i>, motyw sokoła, <i>theatrum mundi</i>) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni J. Kochanowskiego, bajek I. Krasickiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> A. Mickiewicza, <i>Zemsty</i> A. Fredry, <i>Balladyny</i> J. Słowackiego; porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; przedstawia propozycje interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą	wartościujący charakter; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter; wyказuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; poprawnie rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi i estetycznymi (teocentryzmem, uniwersalizmem, antropocentryzmem, humanizm, reformacja); poddaje ją refleksji; poprawnie rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi i estetycznymi (teocentryzmem, uniwersalizmem, antropocentryzmem, humanizm, reformacja); poddaje ją refleksji; trafnie rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje; trafnie rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;	jako lektury obowiązkowe; rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; poprawnie rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi i estetycznymi (teocentryzmem, uniwersalizmem, antropocentryzmem, humanizm, reformacja); poddaje ją refleksji; trafnie rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (motyw Apokalipsy, <i>dance macabre</i>, <i>memento mori</i>, <i>ars moriendi</i>, <i>stabat mater</i>, motyw sokoła, <i>theatrum mundi</i>) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; dokładnie określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni J. Kochanowskiego, bajek I. Krasickiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> A. Mickiewicza, <i>Zemsty</i> A. Fredry, <i>Balladyny</i> J. Słowackiego; konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega

<i>Zemsty</i> A. Fredry, <i>Balladyny</i> J. Słowackiego; • podejmuje próbę porównywania utworów literackich lub ich fragmentów; • przedstawia z pomocą nauczyciela propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; • z pomocą nauczyciela wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki i biograficzny; • rozpoznaje obecne w utworach literackich wybrane wartości uniwersalne, np. dobro, piękno; i narodowe, np. tradycja.	A. Mickiewicza, <i>Zemsty</i> A. Fredry, <i>Balladyny</i> J. Słowackiego; • porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach; • przedstawia propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki i biograficzny; • rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. dobro, piękno, altruizm, odpowiedzialność, tolerancja i narodowe, np. tradycja, patriotyzm.	stanowią argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny; • rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. prawda, dobro, piękno, altruizm, tolerancja, odpowiedzialność i narodowe, np. symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.	• rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (motyw Apokalipsy, <i>dance macabre</i>, <i>memento mori</i>, <i>ars moriendi</i>, <i>stabat mater</i>, motyw sokoła, <i>theatrum mundi</i>) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; dokładnie określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni J. Kochanowskiego, bajek I. Krasickiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> A. Mickiewicza, <i>Zemsty</i> A. Fredry, <i>Balladyny</i> J. Słowackiego; • konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego	kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny i inne; • trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (prawda, dobro, altruizm, piękno, tolerancja, odpowiedzialność) i narodowe (symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

			propozycji interpretacyjnej; wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny i inne; trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (prawda, dobro, altruizm, piękno, tolerancja, odpowiedzialność) i narodowe (symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.	

I. Kształcenie literackie i kulturowe. Odbiór tekstów kultury

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
potrafi przetwarzać i układać pod względem ważności proste informacje z tekstów; przy pomocy nauczyciela analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację;	przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów w stopniu umożliwiającym funkcjonalne ich wykorzystanie podczas lekcji i w samodzielnej pracy; odczytuje sens utworu, jego główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację;	przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów	szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia	odczytuje dzieła sztuki z różnych dziedzin na poziomie dosłownym i przenośnym, porównuje ze sobą dzieła z różnych dziedzin sztuki i różnych epok; szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje

• rozpoznaje niektóre teksty retoryczne (przemówienie) i popularnonaukowe (notatka encyklopedyczna, definicja); • wie, że starożytny teatr grecki wpłynął na rozwój sztuki teatralnej; • z pomocą nauczyciela rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; • potrafi scharakteryzować główne prądy filozoficzne epoki: stoicyzm, epikureizm, humanizm, racjonalizm; • zazwyczaj potrafi odczytać na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury; • z reguły odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	• rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych, retorycznych (przemówienie) i popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja); • określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne: stoicyzm, epikureizm, teocentryzm, antropocentryzm, humanizm oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	publicystycznych, retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja); rozpoznaje środki językowe zastosowane w tekstach; • określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	wyvodu oraz argumentację; • rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych, retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja); rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym i przenośnym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; • poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyvodu oraz argumentację; • rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych, retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja); rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym i przenośnym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające

				odróżnić arcydzieło od kiczu.

II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
przy pomocy nauczyciela wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz podczas tworzenia własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; z pomocą nauczyciela rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu może zmieniać znaczenie wypowiedzi.	wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; rozpoznaje ich funkcje w tekście; potrafi wykorzystać zdania złożone podrzędnie do budowania wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu wpływa na znaczenie wypowiedzi.	wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady zróżnicowania językowego; samodzielnie wzbogaca swoją wiedzę o języku; funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

II. Kształcenie językowe. Zróżnicowanie języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji; na poziomie ogólnym potrafi	rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji; potrafi odnaleźć w	definiuje i rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji biblijnej, rozumie ich znaczenie w tekście;	posługuje się pojęciami stylu i stylizacji, rozumie	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady zróżnicowania językowego;

określić podstawowe znaczenie zapożyczeń w tekście; zna wybrane biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy wywodzące się z mitologii, Biblii oraz polskiej tradycji kulturowej; rozpoznaje rodzaje stylizacji biblijnej; dostrzega słownictwo o charakterze wartościującym.	utworze stylizację biblijną; określa rodzaje zapożyczeń w języku polskim; zna i rozumie biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w literaturze; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna) oraz określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym.	poprawnie określa rodzaje zapożyczeń i próbuje określić sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; zna, rozumie i wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; poprawnie rozpoznaje i nazywa rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna itp.) oraz określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	ich znaczenie w tekście; dokładnie określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna itp.) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego	samodzielnie wzbogaca swoją wiedzę o języku; funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

II. Kształcenie językowe. Komunikacja językowa i kultura języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozumie pojęcie znaku językowego; wie, że język to system znaków; zna pojęcie aktu komunikacji językowej; potrafi wymienić funkcje tekstu; rozpoznaje z pomocą nauczyciela niektóre zjawiska	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca,	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna i rozumie pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metafrazykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca,	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady komunikacji wypowiedzi i kultury języka; zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; sprawnie posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat,

powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. przemilczenia, niedopowiedzenia) ; • stosuje niektóre zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wybrane wypowiedzi językowe, stosując przejrzyste (jednoznaczne) kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; • na ogół stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; • z pomocą nauczyciela dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	kod, kontekst, kontakt); • rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); • rozpoznaje niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi, np. paradoksy, homonimie; • stara się posługiwać różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; • stosuje zasady etyki wypowiedzi; • w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; • dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	• rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; • posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; • odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; • stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; • w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; • charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	kod, kontekst, kontakt); • rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); • rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (paradoksy), dba o jasność i precyzję komunikatu; • sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; • stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; • w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; • wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); • rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); • rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (paradoksy), dba o jasność i precyzję komunikatu; • sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; • stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; • w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; • wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).
II. Kształcenie językowe. Ortografia i interpunkcja				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

• stosuje podstawowe zasady ortografii poznane w szkole podstawowej; • wykorzystuje podstawowe zasady interpunkcji w zdaniach złożonych (oddzielanie przecinkiem zdań składowych).	• wykorzystuje zasady ortograficzne poznane w szkole podstawowej; • wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji w różnorodnych typach wypowiedzeń.	• poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; • wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do wypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.	• poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; • zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.	• świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji; • zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.

III. Tworzenie wypowiedzi. Elementy retoryki

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
• przy pomocy nauczyciela formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej; • próbuje określać cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • na ogół rozumie i próbuje stosować w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • przy pomocy nauczyciela potrafi wskazać użyte w tekście środki retoryczne: powtórzenie, anafora, epifora, pytanie retoryczne, apostrofa, wyliczenie, wykrzyknienie; • potrafi wyróżnić argumenty w swojej wypowiedzi pisemnej; • przy pomocy nauczyciela	• formułuje tezy i argumenty w samodzielnie stworzonej wypowiedzi ustnej i pisemnej; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • zna podstawowe środki retoryczne (powtórzenie, anafora, epifora, pytanie retoryczne, apostrofa, apel, wyliczenie, paralelizm, wykrzyknienie, czasowniki w 1 osobie liczby pojedynczej i liczby mnogiej, inwersja); • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne – pozamerytoryczne);	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (merytoryczne, logiczne, pozamerytoryczne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty ad personam); • rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych,	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (merytoryczne, logiczne, pozamerytoryczne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości,	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (merytoryczne, logiczne, pozamerytoryczne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości,

próbuję zrozumieć, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych.	rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach.	i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji i ocenia je pod względem etycznym.	niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty ad personam); rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.	i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.

III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
ma swoje racjonalne zdanie, ale nie zawsze potrafi je uzasadnić; zazwyczaj umie zbudować wypowiedź z uwzględnieniem celu i adresata; na ogół potrafi dostrzec przejawy agresji językowej; przy pomocy nauczyciela formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje proste informacje; z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;	zgadza się z cudzymi poglądami lub podejmuje próbę polemiki z nimi, uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź, określa jej cel i adresata, zna funkcję, którą ma spełnić; dostrzega przejawy agresji językowej i reaguje na nią; zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie;	zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; tworzy etykietę językową; tworzy poprawne, spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca,	zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;	tworzy teksty mówione i pisane odznaczające się oryginalnością i wartościami artystycznymi; rozwija swoją twórczość (próby literackie, pisanie do gazetki szkolnej, warsztaty pisarstwa i inne); zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje,

• z pomocą nauczyciela odróżnia streszczenie od parafrazy; • z pomocą nauczyciela tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • próbuje stosować retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę, popełniając błędy, które nie zakłócają komunikatywności ; • z pomocą nauczyciela interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, próbuje przeprowadzić logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • zna zasady poprawności językowej i stylistycznej i próbuje je stosować w tworzeniu własnego tekstu; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym.	• odróżnia streszczenie od parafrazy; • tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę z zastosowaniem środków pozajęzykowych; • podczas interpretowania tekstu formułuje argumenty na jego podstawie oraz odwołując się do znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia; przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • zna zasady poprawności językowej i stylistycznej i stosuje je w tworzeniu własnego tekstu; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, stosuje kryteria poprawności językowej.	referat, artykuł, streszczenie; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; • poprawnie tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym • poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obronczą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków pozajęzykowych (gesty, mimika, modulacja głosu); • samodzielnie interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; • właściwie stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje autokorekty, stosuje kryteria poprawności językowej.	• tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; • tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); • w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego	uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; • tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; • tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); • w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego

			doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.	tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
• potrafi uczyć się samodzielnie; • próbuje porządkować informacje; • w niewielkim stopniu potrafi syntetyzować poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia; • sporadycznie korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; • próbuje stosować odpowiednie cytaty w swoich wypowiedziach; • próbuje wzbogacić swoją wypowiedź pozajęzykowymi	• pracuje samodzielnie; • przygotowuje różne formy prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja); • porządkuje informacje w problemowe całości, np. wg epoki literackiej, autora, utworu, motywu lub innego zagadnienia; • korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; • wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedziach; • wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi	• rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, referat, wypowiedź, prezentacja); • porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; • w celu poszerzenia swojej wiedzy korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; • sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; • dokonuje selekcji źródeł;	• rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja); • porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; • w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej;	• rozwija swoje zainteresowania językiem i literaturą na różnych zajęciach pozaszkolnych; • szerzy wśród rówieśników zainteresowanie językiem polskim, literaturą i kulturą; • rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (wypowiedź, referat, prezentacja); • porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; • w celu poszerzenia wiedzy korzysta

środkami komunikacji (mimika, gesty); • w niewielkim stopniu wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe) do przygotowania samodzielnych zadań; • w niewielkim stopniu posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego; • z pomocą nauczyciela prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; • gromadzi informacje potrzebne do napisania sprawdzianu lub wykonania zadania domowego.	środkami komunikacji (mimika, gestykulacja); • wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe); • posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego, • prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; • gromadzi i na ogół trafnie przetwarza informacje w celu wykorzystywania ich podczas lekcji, zajęć pozalekcyjnych oraz pracy w domu.	• w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty, poprawnie je zapisać i zastosować w wypowiedzi; wyjaśnia funkcje cudzośćw; • wzbogaca swoją wypowiedź trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gesty, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • przygotowując się do zajęć, wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich oceny; • gromadzi i przetwarza informacje; • w sposób funkcjonalny korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • dba o rozwój swoich zainteresowań oraz popularyzację osiągnięć, wykorzystując formę projektu.	• podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; • dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; • w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; trafnie odwołuje się do nich, udowadniając postawioną tezę; określa, jaką funkcję pełnią przytoczone cytaty; • wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; • gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz	z literatury naukowej i popularnonaukowej; • podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; • dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; • w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; • wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; • gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz

			• korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.	popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.

Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy II - zakres podstawowy

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
I. Kształcenie literackie i kulturowe. Czytanie utworów literackich				
• rozumie podstawy podziału literatury na epoki; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do romantyzmu; • z pomocą nauczyciela sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w romantyzmie; • na ogół trafnie rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną i fantastyczną; • rozróżnia podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne	• rozumie podstawy podziału literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do romantyzmu; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w romantyzmie; • rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną, fantastyczną, symboliczną; • poprawnie rozróżnia podstawowe gatunki	• rozumie podział literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do romantyzmu; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w preromantyzmie, romantyzmie; • rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową, naturalistyczną, mimetyczną); • rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz odę,	• rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do romantyzmu; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w preromantyzmie, romantyzmie oraz w pozostałych (dotyczy nawiązań i kontekstów); • właściwie rozpoznaje konwencje literackie i precyzyjnie określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową,	• odczytuje teksty z podstawy programowej na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym; • rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do romantyzmu; • trafnie sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w preromantyzmie, romantyzmie oraz

i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz odę, dramat romantyczny; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz niektóre środki znaczeniowe, leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. wyliczenie), i wersyfikacyjne (np. przerzutnię); przy pomocy nauczyciela interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; na ogół trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: komizm, humor, tragizm, patos; na poziomie ogólnym rozumie pojęcie groteski; zna i przy pomocy nauczyciela rozumie treść utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (A. Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i>; wybrane ballady, w tym <i>Romantyczność</i>; wybrane sonety z cyklu <i>Sonety krymskie</i> oraz inne wiersze; <i>Dziady</i> cz. III; J. Słowacki, <i>Kordian</i>, wybrane wiersze, w tym <i>Testament mój</i>; C. Norwid, wybrane wiersze; na poziomie ogólnym rozpoznaje tematykę i problematykę	epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz odę, sonet, dramat romantyczny; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę), leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. powtórzenie, wyliczenie), wersyfikacyjne (np. przerzutnię); próbuje określić ich funkcje w utworze literackim; interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię, komizm, tragizm, humor, patos; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (A. Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i>; wybrane ballady, w tym <i>Romantyczność</i>; wybrane sonety z cyklu <i>Sonety krymskie</i> oraz inne wiersze; <i>Dziady</i> cz. III; J. Słowacki, <i>Kordian</i>, wybrane wiersze, w tym <i>Testament mój</i>; C. Norwid, wybrane wiersze; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów	sonet, dramat romantyczny, powieść poetycką, powieść gotycką, powieść grozy, powieść epistolarną, hymn, testament poetycki, rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę, hiperbolę); leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe (anaforę, epiforę, paralelizm, wyliczenie); wersyfikacyjne (w tym przerzutnię); określa ich funkcje; interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście; rozumie ich wartościujący charakter; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok (np. w balladzie <i>Rybka</i> A. Mickiewicza) oraz w tekstach będących nawiązaniem; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (A. Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i>; wybrane ballady, w tym <i>Romantyczność</i>; wybrane sonety z cyklu <i>Sonety krymskie</i> oraz inne wiersze; <i>Dziady</i> cz. III; J. Słowacki, <i>Kordian</i>, wybrane wiersze, w tym <i>Testament mój</i>; Cyprian Norwid, wybrane wiersze; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. gotycyzm, ludowość, orientalizm, historyzm, determinizm dziejowy; irracjonalizm, spirytualizm, mistycyzm, metafizyka, indywidualizm; koncepcja ratowania ojczyzny;	naturalistyczną i mimetyczną); rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz odę, sonet i jego rodzaje, dramat romantyczny, powieść poetycką, powieść gotycką, powieść grozy, powieść epistolarną, hymn, testament poetycki; wymienia cechy gatunkowe; trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje (np.: ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia użycie ironii; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz w tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter;	w pozostałych (dotyczy kontekstów); właściwie rozpoznaje konwencje literackie i precyzyjnie określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową); rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz odę, sonet i jego rodzaje, dramat romantyczny, powieść poetycką, powieść gotycką, powieść grozy, powieść epistolarną, hymn, testament poetycki; trafnie i szybko wymienia ich cechy gatunkowe; trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje (np.: ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu, przedstawia dowody na poparcie swojego stanowiska; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia,

omawianych tekstów romantycznych; na poziomie ogólnym i przy pomocy nauczyciela rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy, np. ojczyzna, artysta – wieszcz, cierpienie, miłość; z pomocą nauczyciela odwołuje się do wybranych tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> A. Mickiewicza, <i>Zemsty</i> A. Fredry, <i>Balladyny</i> J. Słowackiego; podjmuje próbę porównywania utworów literackich lub ich fragmentów; przedstawia z pomocą nauczyciela propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; z pomocą nauczyciela wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki i biograficzny; rozpoznaje obecne w utworach literackich wybrane wartości uniwersalne, np. dobro, piękno, prawda, miłość; i narodowe, np. tradycja;	oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; podejmuje próbę ich interpretacji i wartościowania; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy: sen, ojczyzna, artysta – wieszcz, cierpienie, samotność, bunt, rewolucja, wolność, miłość, podróż, młodość, prometeizm; potrafi odwołać się do wiedzy o tekstach poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza, <i>Zemsty</i> Aleksandra Fredry, <i>Balladyny</i> Juliusza Słowackiego; porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach; przedstawia propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki, biograficzny, kulturowy; rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. dobro, piękno, miłość, prawda, wolność, odwaga, altruizm, odpowiedzialność, tolerancja; i narodowe, np. tradycja, patriotyzm.	panteizm, providencjalizm, werteromania, frenezja romantyczna) i poddaje ją refleksji; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np.: werteryzm, bohater werteryzyczny, bajronizm, bohater bajroniczny, kostium historyczny); rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. sen, ojczyzna, artysta – wieszcz, cierpienie, samotność, bunt, rewolucja, wolność, miłość, podróż, młodość, prometeizm, zbrodnia, okrucieństwo, obłęd, szaleństwo, strach, groza, grób, psychomachia; motywy akwatywne; topos homo viator) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza, <i>Zemsty</i> Aleksandra Fredry, <i>Balladyny</i> Juliusza Słowackiego; porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;	wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (A. Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i>; wybrane ballady, w tym <i>Romantyczność</i>; wybrane sonety z cyklu <i>Sonetów krymskie</i> oraz inne wiersze; <i>Dziady cz. III</i>; J. Słowacki; <i>Kordian</i>, wybrane wiersze, w tym <i>Testament mój</i>; C. Norwid, wybrane wiersze; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. gotycyzm, ludowość, orientalizm, szekspiryzm, historyzm, determinizm dziejowy; irracjonalizm, spirytualizm, mistycyzm, metafizyka, indywidualizm; koncepcja ratowania ojczyzny; panteizm, providencjalizm, werteromania, frenezja romantyczna) i poddaje ją refleksji; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np.: werteryzm, bohater werteryzyczny, bajronizm, bohater faustyczny; kostium historyczny); definiuje nowy typ bohatera; wskazuje podobieństwa i różnice w kreacji bohatera romantycznego, udowadnia jego	interpretuje ich użycie, stawia hipotezy; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (A. Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i>; wybrane ballady, w tym <i>Romantyczność</i>; wybrane sonety z cyklu <i>Sonetów krymskie</i> oraz inne wiersze; <i>Dziady cz. III</i>; J. Słowacki, <i>Kordian</i>, wybrane wiersze, w tym <i>Testament mój</i>; C. Norwid, wybrane wiersze; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. gotycyzm, ludowość, orientalizm, szekspiryzm, historyzm, determinizm dziejowy; irracjonalizm, spirytualizm, mistycyzm, metafizyka, indywidualizm; koncepcja ratowania ojczyzny; panteizm, providencjalizm, werteromania, frenezja romantyczna) i poddaje ją refleksji; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji,

		rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. prawda, dobro, piękno, miłość, wolność, odwaga, altruizm, tolerancja, odpowiedzialność; i narodowe, np.: symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.	złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. sen, ojczyzna, artysta – wieszcz, cierpienie, samotność, bunt, rewolucja, wolność, miłość, podróż, młodość, prometeizm, zbrodnia, okrucieństwo, obłąd, szaleństwo, strach, groza, grób, psychomachia, metamorfoza; motywy akwaticzne, nostalgia; topos <i>homo viator</i>) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza, <i>Zemsty</i> Aleksandra Fredry, <i>Balladyny</i> Juliusza Słowackiego; konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury; wykorzystuje w interpretacji	sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np.: werteryzm, bohater werteryzmy, bohater bajroniczny; kostium historyczny); definiuje nowy typ bohatera; wskazuje podobieństwa i różnice w kreacji bohatera romantycznego, udowadnia jego złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. sen, ojczyzna, artysta – wieszcz, cierpienie, samotność, bunt, rewolucja, wolność, miłość, podróż, młodość, prometeizm, zbrodnia, okrucieństwo, obłąd, szaleństwo, strach, groza, grób, psychomachia, metamorfoza; motywy akwaticzne, nostalgia; topos <i>homo viator</i>, walka) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza, <i>Zemsty</i> Aleksandra Fredry, <i>Balladyny</i> J. Słowackiego; konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję

			utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny i inne; • trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (prawda, dobro, miłość, wolność, odwaga, altruizm, piękno, tolerancja, odpowiedzialność) i narodowe (symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.	interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny i inne; • trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (prawda, dobro, miłość, wolność, odwaga, altruizm, piękno, tolerancja, odpowiedzialność) i narodowe (symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

I. Kształcenie literackie i kulturowe. Odbiór tekstów kultury

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
• potrafi przetwarzać i układać pod względem ważności proste informacje z tekstów • przy pomocy nauczyciela analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; • rozpoznaje niektóre teksty publicystyczne (artykuł), retoryczne (przemówienie) i popularnonaukowe	• przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów w stopniu umożliwiającym funkcjonalne ich wykorzystanie zarówno podczas lekcji, jak i w trakcie samodzielnej pracy; • odczytuje sens utworu, jego główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; • rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł),	• przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; • analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; • rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia	• szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; • poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; • rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych	• odczytuje dzieła sztuki z różnych dziedzin na poziomie dosłownym i przenośnym, porównuje ze sobą dzieła z różnych dziedzin sztuki i różnych epok; • szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; • poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu:

(notatka encyklopedyczna, definicja); • wie, że starożytny teatr grecki wpłynął na rozwój sztuki teatralnej; • z pomocą nauczyciela rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; • potrafi scharakteryzować główne prądy filozoficzne epoki: historiozofię, idealizm romantyczny; • zazwyczaj potrafi odczytać na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury; • z reguły odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	retorycznych (przemówienie) i popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja); wśród tekstów prasowych zazwyczaj rozróżnia wiadomość i komentarz; dostrzega zastosowane w tekstach środki językowe; • określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne: (np.: historiozofię, idealizm romantyczny, indywidualizm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe zastosowane w tekstach; • określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np.: historiozofię, idealizm romantyczny, romantyczny indywidualizm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	(notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; • odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np.: historiozofię, idealizm romantyczny, romantyczny indywidualizm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym i przenośnym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację; • rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; szybko i trafnie rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; • odczytuje informacje jawne i ukryte; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym i symbolicznym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.
II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
• przy pomocy nauczyciela wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa,	• wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni	• wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy	• funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii	• świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady zróżnicowania językowego;

frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; z pomocą nauczyciela rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu ma wpływ na znaczenie wypowiedzi.	do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; rozpoznaje ich funkcje w tekście; potrafi wykorzystać zdania złożone podrzędnie do budowania wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu może zmieniać znaczenie wypowiedzi.	i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	samodzielnie wzbogaca swoją wiedzę o języku; funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

II. Kształcenie językowe. Zróżnicowanie języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozdziela pojęcia stylu i stylizacji; na poziomie ogólnym potrafi określić podstawowe znaczenie zapożyczeń w tekście; zna wybrane biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy wywodzące się z mitologii, Biblii oraz polskiej tradycji kulturowej;	rozdziela pojęcia stylu i stylizacji; określa rodzaje zapożyczeń w języku polskim; zna i rozumie biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w literaturze na przestrzeni epok; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna, kolokwializacja) oraz określa ich funkcje w tekście;	definiuje i rozdziela pojęcia stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; poprawnie określa rodzaje zapożyczeń i próbuje określić sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; zna, rozumie i wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; poprawnie rozpoznaje i nazywa rodzaje stylizacji	posługuje się pojęciami stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; dokładnie określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy,	posługuje się pojęciami stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; dokładnie określa i nazywa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy,

rozpoznaje rodzaje stylizacji (np. biblijna, mitologiczna, kolokwializacja); dostrzega słownictwo o charakterze wartościującym.	rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym.	(biblijna, mitologiczna, kolokwializacja,) oraz określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna, kolokwializacja) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna, kolokwializacja) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

II. Kształcenie językowe. Komunikacja językowa i kultura języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozumie pojęcie znaku językowego; wie, że język to system znaków; zna pojęcie aktu komunikacji językowej; potrafi wymienić funkcje tekstu; rozpoznaje z pomocą nauczyciela niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. przemilczenia, niedopowiedzenia); stosuje niektóre zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wybrane wypowiedzi językowe, stosując przejrzyste (jednoznaczne) kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; na ogół stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednie do sytuacji;	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i zazwyczaj określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, grę słów, niedopowiedzenia, homonimie); stara się posługiwać różnymi odmianami polszczyzny w zależności	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna i rozumie pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoks,), dba o jasność i precyzję komunikatu; posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); trafnie rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady komunikacji wypowiedzi i kultury języka; zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; sprawnie posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy, anakoluty, grę słów, homonimie), dba

z pomocą nauczyciela dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	– fałsz, poprawność – niepoprawność; w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	o jasność i precyzję komunikatu; sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; rozdziela pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu; charakteryzuje je; wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

II. Kształcenie językowe. Ortografia i interpunkcja

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
stosuje podstawowe zasady ortografii poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje podstawowe zasady interpunkcji w zdaniach złożonych (oddzielanie przecinkiem zdań składowych).	wykorzystuje zasady ortograficzne poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji w różnorodnych typach wypowiedzi.	poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do wypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji.	poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do wypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji.	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji; dostrzega wariantywność zasad ortograficznych; bardzo dobrze zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do wypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.

III. Tworzenie wypowiedzi. Elementy retoryki

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

• przy pomocy nauczyciela formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej; • próbuje określać cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • na ogół rozumie i próbuje stosować w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • przy pomocy nauczyciela potrafi wskazać użyte w tekście środki retoryczne (np.: pytania retoryczne, powtórzenia, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia); • potrafi wyróżnić argumenty w swojej wypowiedzi pisemnej; • zazwyczaj rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych; • przy pomocy nauczyciela rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji.	• formułuje tezy i argumenty w samodzielnie tworzonej wypowiedzi ustnej i pisemnej; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i na ogół stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • zna podstawowe środki retoryczne (powtórzenia i ich rodzaje: anaforę, epiforę, paralelizmy, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia, inwersje); • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne – pozamerytoryczne); • jest świadomy tego, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach; • rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji.	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); • rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; • rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; • rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji i ocenia je pod względem etycznym.	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); • rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; • rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; • rozpoznaje różnorodne elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); • rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; • rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; • bezbłędnie rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.
III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie				

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
zajmuje stanowisko w danej sprawie, ale nie zawsze potrafi uzasadnić własne zdanie; zazwyczaj umie zbudować wypowiedź z uwzględnieniem celu i adresata; na ogół potrafi dostrzec przejawy agresji językowej; przy pomocy nauczyciela formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje proste informacje, uzasadnienia, komentarze; z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie; z pomocą nauczyciela odróżnia streszczenie od parafrazy; z pomocą nauczyciela tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; próbuje stosować retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wyłaszczając mowę, popełnia błędy, jednakże nie zakłócają one komunikatywności wypowiedzi, wywodu; z pomocą nauczyciela interpretuje tekst,	zgadza się z cudzymi poglądami lub podejmuje próbę polemiki z nimi, uzasadniając własne zdanie; budując wypowiedź, określa jej cel, adresata i funkcję, którą ma spełnić; dostrzega przejawy agresji językowej; zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca; odróżnia streszczenie od parafrazy; tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wyłasza mowę z zastosowaniem środków pozajęzykowych; interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący	zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; tworzy poprawne, spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca; sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; poprawnie tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wyłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych (mimika, gesty, modulacja głosu); samodzielnie interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący	zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, głos w dyskusji, komentarze; tworzy etykietę językową; tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie; sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; poprawnie tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu;	tworzy teksty mówione i pisane odznaczające się oryginalnością oraz wartościami artystycznymi; rozwija swoją twórczość (próby literackie, pisanie do gazetki szkolnej, warsztaty pisarstwa i inne); zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, głos w dyskusji, komentarze; tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie; sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; tworzy plan kompozycyjny i

formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, próbuje przeprowadzić logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; zna zasady poprawności językowej i stylistycznej; próbuje je stosować podczas tworzenia własnego tekstu; wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym.	uprawomocnieniu formułowanych sądów; zna zasady poprawności językowej i stylistycznej i stosuje je w tworzeniu własnego tekstu; wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, stosuje kryteria poprawności językowej.	uprawomocnieniu formułowanych sądów; poprawnie stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.	wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przerośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; właściwie stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.	dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przerośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; właściwie stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.
IV. Samokształcenie				

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
• potrafi uczyć się samodzielnie; • próbuje porządkować informacje; w niewielkim stopniu potrafi syntetyzować poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia; • rzadko korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; • próbuje stosować odpowiednie cytaty w swoich wypowiedziach; • w niewielkim stopniu wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe) do przygotowania samodzielnych zadań; • gromadzi informacje potrzebne do napisania sprawozdania lub wykonania zadania domowego.	• pracuje samodzielnie; • przygotowuje różne formy prezentacji własnego stanowiska (wypowiedź, referat, prezentacja); • porządkuje informacje w problemowe całości, np. wg epoki literackiej, autora, utworu, motywu; • korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; • wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi; • wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja); • wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe); • gromadzi i na ogół trafnie przetwarza informacje w celu wykorzystywania ich podczas lekcji, zajęć pozalekcyjnych oraz pracy w domu.	• rozwija umiejętność pracy samodzielnej, między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (wypowiedź, referat, prezentacja); • porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie, syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; • w celu poszerzenia swojej wiedzy korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; • sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; • dokonuje selekcji źródeł; • w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; • wzbogaca swoją wypowiedź trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gesty, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi,	• rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja); • porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; • w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej; • podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; • dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; • w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; trafnie odwołuje się do nich, udowadniając postawioną tezę; określa, jaką funkcję pełnią przytoczone cytaty; • wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka	• rozwija swoje zainteresowania językiem i literaturą na różnych zajęciach pozaszkolnych; • szerzy wśród rówieśników zainteresowanie językiem polskim, literaturą i kulturą; • rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (wypowiedź, referat, prezentacja, plakat, gazetka); • porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; • w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej; • podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; • dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; • w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; • wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi

		frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • przygotowując się do zajęć, wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich oceny; • gromadzi i przetwarza informacje; • w sposób funkcjonalny korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • dba o rozwój swoich zainteresowań oraz popularyzację osiągnięć, wykorzystując formę projektu.	polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; • gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.	pojęzycznymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; • gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • chętnie i twórczo wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.

Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy III szkoły średniej ZAKRES PODSTAWOWY Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
I. Kształcenie literackie i kulturowe. Czytanie utworów literackich				

• rozumie podstawy podziału literatury na epoki; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do Młodej Polski; • z pomocą nauczyciela sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i w Młodej Polsce; • na ogół trafnie rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną i fantastyczną; • rozróżnia podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz powieść realistyczną, naturalistyczną, powieść historyczną, powieść psychologiczną, dramat symboliczny; • rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz niektóre środki znaczeniowe, leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. wyliczenie), i wersyfikacyjne (np. przerzutnię); • przy pomocy nauczyciela interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; • na ogół trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: komizm, humor, tragizm, patos;	• rozumie podstawy podziału literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do Młodej Polski; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i Młodej Polsce; • rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną, fantastyczną, symboliczną; • poprawnie rozróżnia podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść psychologiczną, dramat symboliczny; • rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę), leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. powtórzenie, wyliczenie), wersyfikacyjne (np. przerzutnię); próbuje określić ich funkcje w utworze literackim; • interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; • rozpoznaje w tekstach literackich: ironię, komizm, tragizm, humor, patos;	• rozumie podział literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do Młodej Polski; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i Młodej Polsce; używa też terminów: modernizm, neoromantyzm, <i>fin de siècle</i>; • rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową, naturalistyczną, mimetyczną); • rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść historyczną, powieść psychologiczną, dramat symboliczny; • rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę, hiperbole); leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe (anaforę, epiforę, paralelizm, wyliczenie); wersyfikacyjne (w tym przerzutnię); określa ich funkcje; • interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;	• rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do Młodej Polski; • sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i Młodej Polsce oraz w pozostałych (dotyczy nawiązań i kontekstów); świadomie używa też terminów: modernizm, neoromantyzm, <i>fin de siècle</i>; • właściwie rozpoznaje konwencje literackie i precyzyjnie określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową, naturalistyczną i mimetyczną); • rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść historyczną, powieść psychologiczną, dramat symboliczny; wymienia cechy gatunkowe; • trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbole; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę, w tym przerzutnię; określa ich funkcje (np.: ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną	• odczytuje teksty z podstawy programowej na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym; • rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; • wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do Młodej Polski; • trafnie sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i Młodej Polsce oraz w pozostałych (dotyczy kontekstów); • właściwie rozpoznaje konwencje literackie i precyzyjnie określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową, naturalistyczną i mimetyczną); • rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść historyczną, powieść psychologiczną, dramat symboliczny; trafnie i szybko wymienia ich cechy gatunkowe; • trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbole; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje; (np.: ożywienie

na poziomie ogólnym rozumie pojęcie groteski; zna i przy pomocy nauczyciela rozumie treść utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Bolesław Prus, <i>Lalka</i>, Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>; Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>); na poziomie ogólnym rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów pozytywistycznych i młodopolskich; na poziomie ogólnym i przy pomocy nauczyciela rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy, np. ojczyzna, artysta, cierpienie, miłość, problematyka egzystencjalna, melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania, motyw winy i kary, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, relacja człowieka ze Stwórcą, obraz miasta, rola pety i poezji, femme fatale, motywy oniryczne, motywy tańca; z pomocą nauczyciela odwołuje się do wybranych tekstów poznanych w szkole podstawowej w tym <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów</i> cz. II Adama Mickiewicza oraz <i>Pana Tadeusza</i>;	rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Bolesław Prus, <i>Lalka</i>, Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>, Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>); rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; podejmuje próbę ich interpretacji i wartościowania; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy: sen, ojczyzna, artysta, cierpienie, samotność, bunt, wolność, miłość, podróż, młodość, praca, miasto, przyroda, pieniądź, rola kobiety, mogiła, heroizm, jednostka a społeczeństwo, spór pokoleniowy, problematyka egzystencjalna, melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania; potrafi odwołać się do wiedzy o tekstach poznanych w szkole podstawowej; porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuację i nawiązania	rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście; rozumie ich wartościujący charakter; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz w tekstach będących nawiązaniem; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Bolesław Prus, <i>Lalka</i>, Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>, Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>); rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. realizm, naturalizm, empiryzm, utylitaryzm, scjentyzm, organicyzm, ewolucjonizm, marksizm, egalitaryzm; zmiany cywilizacyjne, asymilacja Żydów, emancypacja kobiet, praca organiczna, praca u podstaw, symbolizm, korespondencja sztuk, dekadentyzm, franciszkanizm, chłopomania, status artysty, spleen, cyganeria krakowska, bohema francuska, kontrkultura, „poeci przekleci”, sztuka poetycka, koncepcja sztuki, nirwana, koncepcja nadeżłowieka, klasycyzm, impresjonizm, ekspresjonizm) i poddaje ją refleksji; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata	ukształtowania danego utworu; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia użycie ironii; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz w tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Bolesław Prus, <i>Lalka</i>, Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>, Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>); rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. realizm, naturalizm, empiryzm, utylitaryzm, scjentyzm, organicyzm, ewolucjonizm, marksizm, egalitaryzm; zmiany cywilizacyjne, asymilacja Żydów, emancypacja kobiet, praca organiczna, praca u podstaw, problematyka egzystencjalna, melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania) i poddaje ją refleksji;	obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu, przedstawia dowody na poparcie swojego stanowiska; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia, interpretuje ich użycie, stawia hipotezy; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Bolesław Prus, <i>Lalka</i>, Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>, Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>); rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. realizm, naturalizm, empiryzm, utylitaryzm, scjentyzm, organicyzm, ewolucjonizm, marksizm, egalitaryzm; zmiany cywilizacyjne, asymilacja Żydów, emancypacja kobiet, praca organiczna, praca u podstaw, symbolizm,

• podejmuje próbę porównywania utworów literackich lub ich fragmentów; • przedstawia z pomocą nauczyciela propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; • z pomocą nauczyciela wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki i biograficzny; • rozpoznaje obecne w utworach literackich wybrane wartości uniwersalne, np. dobro, piękno, prawda, miłość, wolność, rodzina; i narodowe, np. tradycja;	w porównywanych utworach; • przedstawia propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki, biograficzny, kulturowy; • rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. dobro, piękno, miłość, prawda, wolność, odwaga, altruizm, odpowiedzialność, tolerancja; i narodowe, np. tradycja, patriotyzm.	przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów); • rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. sen, artysta, zbrodnia, okrucieństwo, obłąd, szaleństwo, strach, groza, grób, psychomachia; motywy akwaticzne; topos homo viator, praca, walka; miasto, przyroda, pieniądź, rola kobiety, mogiła, heroizm, jednostka a społeczeństwo, spór pokoleniowy, melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania, mor) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej; • porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny; • rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. prawda, dobro, piękno, miłość, wolność, odwaga,	• rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje; • rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. nostalgia; topos <i>homo viator</i>, walka, praca, miasto, przyroda, pieniądź, rola kobiety, mogiła, heroizm, jednostka a społeczeństwo, spór pokoleniowy, rozpoznaje różne sposoby narracji: realistycznego obserwatora, wsiowego gadułę, stylizatora młodopolskiego, definiuje nowy typ narratora; wskazuje podobieństwa i różnice w kreacji bohatera uzależnionego od relacji rodzinnych, udowadnia jego złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; destrukcję, inwersję czasową, retrospekcję, mowę pozornie zależną) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej; • konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i	dekadentyzm, korespondencja sztuk, franciszkanizm, Tatry, chłopomania, status artysty, artysta a filister, spleen, cyganeria krakowska, bohema francuska, kontrkultura, „poeci przekleci”, sztuka poetycka, nirwana, koncepcja nadczołowieka, klasycyzm, impresjonizm.) i poddaje ją refleksji; • rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje; • rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. artysta. Ojczyzna, topos <i>homo viator</i>, walka, praca, miasto, przyroda, pieniądź, rola kobiety, mogiła, heroizm, jednostka a społeczeństwo, spór pokoleniowy, problematyka egzystencjalna, melancholia, spleen, tatra, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej; • konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić

		altruizm, tolerancja, odpowiedzialność; i narodowe, np.: symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.	obserwacji oraz wybranych tekstów kultury; wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny i inne; trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (prawda, dobro, miłość, wolność, odwaga, altruizm, piękno, tolerancja, odpowiedzialność) i narodowe (symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.	argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury; wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny i inne; trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (prawda, dobro, miłość, wolność, odwaga, altruizm, piękno, tolerancja, odpowiedzialność) i narodowe (symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

I. Kształcenie literackie i kulturowe. Odbiór tekstów kultury

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
potrafi przetwarzać i układać pod względem ważności proste informacje z tekstów (np. z publicystyki pozytywistycznej); przy pomocy nauczyciela analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje niektóre teksty publicystyczne (artykuł), retoryczne (przemówienie) i popularnonaukowe (notatka encyklopedyczna, definicja);	przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów (np. z publicystyki pozytywistycznej) w stopniu umożliwiający wykorzystanie zarówno podczas lekcji, jak i w trakcie samodzielnej pracy; odczytuje sens utworu, jego główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, reportaż), retorycznych (przemówienie) i popularnonaukowych (notatka)	przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych (z publicystyki pozytywistycznej), popularnonaukowych, naukowych; analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, reportaż), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród	szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, (z publicystyki pozytywistycznej), popularnonaukowych, naukowych; poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna,	odczytuje dzieła sztuki z różnych dziedzin na poziomie dosłownym i przenośnym, porównuje ze sobą dzieła z różnych dziedzin sztuki i różnych epok; szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych (z publicystyki pozytywistycznej), popularnonaukowych, naukowych; poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia

• wie, że starożytny teatr grecki wpłynął na rozwój sztuki teatralnej; • z pomocą nauczyciela rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; • potrafi scharakteryzować główne prądy filozoficzne epoki: historiozofię, idealizm romantyczny; • zazwyczaj potrafi odczytać na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury; • z reguły odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	encyklopedyczna, definicja); wśród tekstów prasowych zazwyczaj rozróżnia wiadomość i komentarz; dostrzega zastosowane w tekstach środki językowe; • określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne: (np.: historiozofię, idealizm romantyczny, romantyczny indywidualizm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe zastosowane w tekstach; • określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np.: historiozofię, idealizm romantyczny, romantyczny indywidualizm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; • odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np.: historiozofię, idealizm romantyczny, romantyczny indywidualizm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym i przenośnym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	wyvodu oraz argumentację; • rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; szybko i trafnie rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; • odczytuje informacje jawne i ukryte; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym i symbolicznym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.

II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
• przy pomocy nauczyciela wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu	• wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi;	• wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi;	• funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi;	• świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady różnicowania językowego; • samodzielnie wzbogaca swoją wiedzę o języku;

własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; z pomocą nauczyciela rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu ma wpływ na znaczenie wypowiedzi.	zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; rozpoznaje ich funkcje w tekście; potrafi wykorzystać zdania złożone podrzędnie do budowania wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu może zmieniać znaczenie wypowiedzi.	rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

II. Kształcenie językowe. Zróżnicowanie języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozdziela pojęcia stylu i stylizacji; na poziomie ogólnym potrafi określić podstawowe znaczenie zapożyczeń w tekście; zna wybrane biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy wywodzące się z mitologii, Biblii oraz polskiej tradycji kulturowej; rozpoznaje rodzaje stylizacji (np. biblijna, mitologiczna, kolokwializacja); dostrzega słownictwo o charakterze wartościującym.	rozdziela pojęcia stylu i stylizacji; określa rodzaje zapożyczeń w języku polskim; zna i rozumie biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w literaturze na przestrzeni epok; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna, kolokwializacja) oraz określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	definiuje i rozdziela pojęcia stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; rozpoznaje styl młodopolski poprawnie określa rodzaje zapożyczeń i próbuje określić sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; zna, rozumie i wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; poprawnie rozpoznaje i nazywa rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, dialektyzacja) oraz	posługuje się pojęciami stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; rozpoznaje styl młodopolski (upoetyzowanie, oryginalne słownictwo, skomplikowana składnia, popularność sonetu) dokładnie określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, kolokwializacja,	posługuje się pojęciami stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; rozpoznaje styl młodopolski dokładnie określa i nazywa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna, kolokwializacja, środowiskowa, archaizacja,

		określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	środowiskowa, archaizacja, dialektyzacja) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	dialektyzacja) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

II. Kształcenie językowe. Komunikacja językowa i kultura języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozumie pojęcie znaku językowego; wie, że język to system znaków; zna pojęcie aktu komunikacji językowej; potrafi wymienić funkcje tekstu; rozpoznaje z pomocą nauczyciela niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. przemilczenia, niedopowiedzenia); stosuje niektóre zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wybrane wypowiedzi językowe, stosując przejrzyste (jednoznaczne) kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; na ogół stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednie do sytuacji; z pomocą nauczyciela dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i zazwyczaj określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, grę słów, niedopowiedzenia, homonimie); stara się posługiwać różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna i rozumie pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz,	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); trafnie rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda –	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady komunikacji wypowiedzi i kultury języka; zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; sprawnie posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;

	odpowiednio do sytuacji; dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	poprawność – niepoprawność; w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	fałsz, poprawność – niepoprawność; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	stosuje zasady etykiety wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; rozdziela pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu; charakteryzuje je; wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

II. Kształcenie językowe. Ortografia i interpunkcja

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
stosuje podstawowe zasady ortografii poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje podstawowe zasady interpunkcji w zdaniach złożonych (oddzielanie przecinkiem zdań składowych).	wykorzystuje zasady ortograficzne poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji w różnorodnych typach wypowiedzi.	poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do wypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji.	poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do wypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji (np. funkcje wykrzyknika, wielokropka, myślnika, nawiasu, dwukropka);	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji; dostrzega wariantywność zasad ortograficznych; bardzo dobrze zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do wypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.

III. Tworzenie wypowiedzi. Elementy retoryki

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
przy pomocy nauczyciela formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej; próbuję określać cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;	formułuje tezy i argumenty w samodzielnie tworzonej wypowiedzi ustnej i pisemnej; wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;	formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;	formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;	formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;

na ogół rozumie i próbuje stosować w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); przy pomocy nauczyciela potrafi wskazać użyte w tekście środki retoryczne (np.: pytania retoryczne, powtórzenia, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia); potrafi wyróżnić argumenty w swojej wypowiedzi pisemnej; zazwyczaj rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych; przy pomocy nauczyciela rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji.	rozumie i na ogół stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); zna podstawowe środki retoryczne (powtórzenia i ich rodzaje: anaforę, epiforę, paralelizmy, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia, inwersje); rozdziela typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne – pozamerytoryczne); jest świadomy tego, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach; rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji.	rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. powtórzenia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; rozdziela typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozdziela pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji i ocenia je pod względem etycznym.	rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; rozdziela typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozdziela pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; rozpoznaje różnorodne elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.	rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; rozdziela typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozdziela pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; bezbłędnie rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.

III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
zajmuje stanowisko w danej sprawie, ale nie zawsze potrafi uzasadnić własne zdanie; zazwyczaj umie zbudować wypowiedź z uwzględnieniem celu i adresata; na ogół potrafi dostrzec przejawy agresji językowej;	zgadza się z cudzymi poglądami lub podejmuje próbę polemiki z nimi, uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź, określa jej cel i adresata, zna funkcję, którą ma spełnić; dostrzega przejawy agresji językowej i reaguje na nią;	zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np.	zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np.	tworzy teksty mówione i pisane odznaczające się oryginalnością oraz wartościami artystycznymi; rozwija swoją twórczość (próby literackie, pisanie do gazetki szkolnej, warsztaty pisarstwa i inne); zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi,

• przy pomocy nauczyciela formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje proste informacje, uzasadnienia, komentarze; • z pomocą nauczyciela tworzy formy użytkowe: protokół; • z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie; • z pomocą nauczyciela odróżnia streszczenie od parafrazy; • z pomocą nauczyciela tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • próbuje stosować retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłaszając mowę, popełnia błędy, jednakże nie zakłócają one komunikatywności wypowiedzi, wyводу; • z pomocą nauczyciela interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, próbuje przeprowadzić logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • zna zasady poprawności językowej i stylistycznej; próbuje je stosować	• zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; • tworzy formy użytkowe: protokół; • tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie; • odróżnia streszczenie od parafrazy; • tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę z zastosowaniem środków pozajęzykowych; • podczas interpretowania tekstu formułuje argumenty na jego podstawie oraz odwołując się do znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia; przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • zna zasady poprawności językowej i stylistycznej i stosuje je w tworzeniu własnego tekstu; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, stosuje kryteria poprawności językowej.	zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; • zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; • sprawnie tworzy formy użytkowe: protokół; • tworzy etykietę językową; • tworzy poprawne, spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; • poprawnie tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym • poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków pozajęzykowych (gesty, mimika, modulacja głosu); • samodzielnie interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;	zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; • zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, głos w dyskusji, komentarze; • sprawnie tworzy formy użytkowe: protokół; • tworzy etykietę językową; • tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; • poprawnie tworzy plan kompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); • w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na	rzeczowo uzasadniając własne zdanie; • buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; • reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; • zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, głos w dyskusji, komentarze; • bezbłędnie tworzy formy użytkowe: protokół; • tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, artykuł, streszczenie; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; • tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu,

podczas tworzenia własnego tekstu; wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym.		potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; właściwie stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje autokorekty, stosuje kryteria poprawności językowej.	podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; właściwie stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.	np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; właściwie stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
potrafi uczyć się samodzielnie; próbuje porządkować informacje; w niewielkim stopniu potrafi syntetyzować poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia; sporadycznie korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; próbuje stosować odpowiednie cytaty w swoich wypowiedziach;	pracuje samodzielnie; przygotowuje różne formy prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja); porządkuje informacje w problemowe całości, np. wg epoki literackiej, autora, utworu, motywu lub innego zagadnienia; korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; wybiera z tekstu odpowiednie cytaty	rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, referat, wypowiedź, prezentacja); porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; w celu poszerzenia swojej wiedzy korzysta	rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja); porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; w celu poszerzenia wiedzy korzysta z	rozwija swoje zainteresowania językiem i literaturą na różnych zajęciach pozaszkolnych; szerzy wśród rówieśników zainteresowanie językiem polskim, literaturą i kulturą; rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (wypowiedź, referat, prezentacja, plakat, gazetka);

• próbuje wzbogacić swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gesty); • w niewielkim stopniu wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe) do przygotowania samodzielnych zadań; • w niewielkim stopniu posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego; • z pomocą nauczyciela prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; • gromadzi informacje potrzebne do napisania sprawdzianu lub wykonania zadania domowego.	i stosuje je w wypowiedziach; • wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja); • wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe); • posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego, • prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; • gromadzi i na ogół trafnie przetwarza informacje w celu wykorzystywania ich podczas lekcji, zajęć pozalekcyjnych oraz pracy w domu.	z literatury naukowej lub popularnonaukowej; • sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; • dokonuje selekcji źródeł; • w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty, poprawnie je zapisać i zastosować w wypowiedzi; wyjaśnia funkcje cudzośćowu; • wzbogaca swoją wypowiedź trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gesty, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • przygotowując się do zajęć, wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich oceny; • gromadzi i przetwarza informacje; • w sposób funkcjonalny korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • dba o rozwój swoich zainteresowań oraz popularyzując osiągnięć,	literatury naukowej i popularnonaukowej; • podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; • dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; • w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; trafnie odwołuje się do nich, udowadniając postawioną tezę; określa, jaką funkcję pełnią przytoczone cytaty; • wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; • gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając	• porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; • w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej; • podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; • dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; • w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; • wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line; • wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; • gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line,

		wykorzystując formę projektu.	kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.	wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; chętnie i twórczo wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.

Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy IV szkoły średniej

ZAKRES PODSTAWOWY

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie i kulturowe. Czytanie utworów literackich

rozumie podstawy podziału literatury na epoki; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; z pomocą nauczyciela sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w dwudziestoleciu międzywojennym i w literaturze wojny i okupacji; na ogół trafnie rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną i fantastyczną; rozdziela podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne (np. balladę), w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść psychologiczną, powieść społeczną, powieść inicjacyjną, powieść	rozumie podstawy podziału literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w dwudziestoleciu międzywojennym i w literaturze wojny i okupacji; rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną, fantastyczną, groteskową, naturalistyczną, mimetyczną; rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną,	rozumie podział literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w dwudziestoleciu międzywojennym i w literaturze wojny i okupacji, rozpoznaje konwencje literackie (realistyczną, fantastyczną, groteskową, symbolizacyjną, naturalistyczną, mimetyczną) i określa ich cechy w utworach; rozumie pojęcie genologii; rozdziela	rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w dwudziestoleciu międzywojennym i w literaturze wojny i okupacji oraz w pozostałych (dotyczy nawiązań i kontekstów) właściwie rozpoznaje konwencje literackie (realistyczną, fantastyczną, symbolizacyjną, groteskową, naturalistyczną i mimetyczną) i precyzyjnie określa ich cechy w utworach; rozumie pojęcie genologii; rozdziela gatunki epickie, liryczne, dramatyczne	odczytuje teksty z podstawy programowej na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolizacyjnym; rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; trafnie sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w dwudziestoleciu międzywojennym i w literaturze wojny i okupacji oraz w pozostałych (dotyczy nawiązań i kontekstów), właściwie rozpoznaje konwencje literackie (realistyczną, fantastyczną, symbolizacyjną, groteskową naturalistyczną i mimetyczną) i precyzyjnie określa ich cechy w utworach;

polityczną, hymn, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz niektóre środki znaczeniowe, leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. wyliczenie), i wersyfikacyjne (np. przerzutnię); przy pomocy nauczyciela interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; na ogół trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: komizm, humor, tragizm, patos; na poziomie ogólnym rozumie pojęcie groteski; zna i przy pomocy nauczyciela rozumie treść utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego: Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu</i>, Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>); na poziomie ogólnym rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów modernistycznych, międzywojnia oraz literatury wojny i okupacji; na poziomie ogólnym i przy pomocy nauczyciela rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków,	fantastyczną, symboliczną; poprawnie rozróżnia podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść psychologiczną, powieść społeczną, powieść inicjacyjną, powieść polityczną, hymn, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę), leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. powtórzenie, wyliczenie), wersyfikacyjne (np. przerzutnię); próbuje określić ich funkcje w utworze literackim; interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię, komizm, tragizm, humor, patos; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako	gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść psychologiczną, powieść społeczną, powieść inicjacyjną, powieść polityczną, hymn, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę, hiperbolę); leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe (anaforę, epiforę, paralelizm, wyliczenie); wersyfikacyjne (w tym przerzutnię); określa ich funkcje; interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście; rozumie ich wartościujący charakter; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy (m.in.: zerwanie z realizmem, prowadzenie absurdałnych sytuacji i zdarzeń, naruszenie zasad logiki i prawdopodobieństwa; łączenie przeciwieństw w organizacji świata przedstawionego, stosowanie deformacji, wyolbrzymienia, parodii); rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok (np. w <i>Ferdydurke</i>) oraz w tekstach będących nawiązaniem; wykazuje się znajomością	i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść psychologiczną, powieść społeczną, powieść inicjacyjną, powieść polityczną, hymn, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę; wymienia cechy gatunkowe; trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje (np. ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia użycie ironii; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz w tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej	rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść psychologiczną, powieść społeczną, powieść inicjacyjną, powieść polityczną, hymn, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę; trafnie i szybko wymienia ich cechy gatunkowe; trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje (np. ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu, przedstawia dowody na poparcie swojego stanowiska; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia, interpretuje ich użycie, stawia hipotezy; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz w tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter;

motywów), narracji, sytuacji lirycznej rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np. problematyka egzystencjalna, wizje niepodległej Polski, różne wizje Polski i społeczeństwa polskiego, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, obraz rewolucji, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, motyw winy i kary, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, relacja człowieka ze Stwórcą, codzienność, zwyczajność, obraz miasta, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, <i>femme fatale</i>, motywy apokaliptyczne, Eros i Tanatos, <i>unde malum</i>, motywy oniryczne, motyw tańca, motyw labiryntu, motyw teatru w teatrze); z pomocą nauczyciela odwołuje się do wybranych tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobócie</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; podjęmuje próbę porównywania utworów literackich lub ich fragmentów; przedstawia z pomocą nauczyciela propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; z pomocą nauczyciela wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki i biograficzny; rozpoznaje obecne w utworach literackich wybrane wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność; rodzina) i wybrane wartości narodowe, np. tradycja.	lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego: Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu</i>; Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>); rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz ich związek z programami i ideami epoki literackiej; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; podejmuje próbę ich interpretacji i wartościowania; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np. problematyka egzystencjalna, wizje niepodległej Polski, różne wizje Polski i społeczeństwa polskiego, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, obraz rewolucji, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, motyw winy i kary, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, relacja	i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego: Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński; Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu</i>; Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>); rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz ich związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. ekspresjonizm; ruchy totalitarne: komunizm, faszyzm, nazizm; awangarda; futurizm, kubizm, abstrakcjonizm, surrealizm/ nadrealizm, dadaizm, strumień świadomości, poetyka marzenia sennego, subiektywizacja postrzegania świata; poetyka Skamandra, demokratyzacja poezji; Awangarda Krakowska, hasło „trzech M”;	jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego: Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu</i>; Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>); rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz ich związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. ekspresjonizm, antyestetyzm, parnasizm;; ruchy totalitarne: komunizm, faszyzm, nazizm; awangarda; futurizm, kubizm, abstrakcjonizm, surrealizm/ nadrealizm, dadaizm, strumień świadomości, poetyka marzenia sennego, subiektywizacja postrzegania świata; poetyka Skamandra, demokratyzacja poezji; Awangarda Krakowska, hasło „trzech M”;	wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego; Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jasnorzewska, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu</i>, Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>); rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz ich związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. ekspresjonizm; ruchy totalitarne: komunizm, faszyzm, nazizm; awangarda; futurizm, kubizm, abstrakcjonizm, surrealizm/ nadrealizm, dadaizm, strumień świadomości, poetyka marzenia sennego, subiektywizacja postrzegania świata; poetyka Skamandra, demokratyzacja poezji; Awangarda Krakowska, hasło „trzech M”; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata

	człowieka ze Stwórcą, codzienność, zwyczajność, obraz miasta, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, <i>femme fatale</i>, motywy apokaliptyczne, Eros i Tanatos, <i>unde malum</i>, motywy oniryczne, motyw tańca, motyw labiryntu, motyw teatru w teatrze); • potrafi odwołać się do wiedzy o tekstach poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobócie</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; • porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach; • przedstawia propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki, biograficzny, kulturowy; • rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność, odwaga, altruizm, tolerancja, odpowiedzialność, szacunek; rodzina) i wybrane wartości narodowe (np. tradycja, patriotyzm).	ekstremalnych); poddaje je refleksji; • rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np. rozpoznaje różne sposoby narracji, wskazuje podobieństwa i różnice w kreacji bohatera uzależnionego od relacji rodzinnych, udowadnia jego złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; rozpoznaje różne typy bohaterów literackich: prostego człowieka; bohatera pełnego sprzeczności i wewnętrznych dylematów, bohatera poszukującego swojego „ja”; analizuje proces dojrzewania bohatera; dostrzega: inwersję czasową fabuły, retrospekcję; mowę pozornie zależną); • rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. problematyka egzystencjalna, wizje niepodległej Polski, różne wizje Polski i społeczeństwa polskiego, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, obraz rewolucji, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, motyw winy i kary, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, relacja człowieka ze Stwórcą, codzienność, zwyczajność, obraz miasta, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, <i>femme fatale</i>, motywy apokaliptyczne, <i>unde malum</i>, motywy oniryczne, motyw teatru	ekstremalnych) i poddaje je refleksji; • rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje, np. rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np. rozpoznaje różne sposoby narracji, wskazuje podobieństwa i różnice w kreacji bohatera uzależnionego od relacji rodzinnych, udowadnia jego złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; rozpoznaje różne typy bohaterów literackich: prostego człowieka; bohatera pełnego sprzeczności i wewnętrznych dylematów, bohatera poszukującego swojego „ja”; analizuje proces dojrzewania bohatera; dostrzega: inwersję czasową fabuły, retrospekcję; mowę pozornie zależną); • rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. problematyka egzystencjalna, wizje niepodległej Polski, różne wizje Polski i społeczeństwa polskiego, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, obraz rewolucji, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, motyw winy i kary, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, relacja człowieka ze	przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje, np. rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje, wskazuje podobieństwa i różnice w kreacji bohatera uzależnionego od relacji rodzinnych, udowadnia jego złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; rozpoznaje różne typy bohaterów literackich: prostego człowieka; bohatera pełnego sprzeczności i wewnętrznych dylematów, bohatera poszukującego swojego „ja”; analizuje proces dojrzewania bohatera; dostrzega: inwersję czasową fabuły, retrospekcję; mowę pozornie zależną); • rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. problematyka egzystencjalna, wizje niepodległej Polski, różne wizje Polski i społeczeństwa polskiego, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, obraz rewolucji, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, motyw winy i kary, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, relacja człowieka ze Stwórcą, codzienność, zwyczajność, obraz miasta, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, <i>femme fatale</i>, motywy apokaliptyczne, <i>unde malum</i>, motywy oniryczne, motyw teatru w teatrze) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

		w teatrze) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; • porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historyczny, historycznoliteracki, polityczny, filozoficzny, społeczny, biograficzny, kulturowy, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny • rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność, odwaga, altruizm, tolerancja, odpowiedzialność, szacunek; rodzina) i narodowe (np. symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu	Stwórcą, codzienność, zwyczajność, obraz miasta, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, <i>femme fatale</i>, motywy apokaliptyczne, <i>unde malum</i>, motywy oniryczne, motyw teatru w teatrze) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; • konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historyczny, polityczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny, biograficzny, biblijny, mitologiczny, egzystencjalny i inne;	• w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; • konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, biblijny, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, społeczny egzystencjalny i inne; • trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność, odwaga, altruizm, odpowiedzialność, tolerancja, szacunek; rodzina) i narodowe (np. symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości; wie, co to etyka conradowska.

		wartości; wie, co to etyka conradowska.	trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność, odwaga, altruizm, odpowiedzialność, tolerancja, szacunek; rodzina) i narodowe (np. symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości; wie, co to etyka conradowska.	

I. Kształcenie literackie i kulturowe. Odbiór tekstów kultury

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
potrafi przetwarzać i układać pod względem ważności proste informacje z tekstów (np. z publicystyki); przy pomocy nauczyciela analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje niektóre teksty publicystyczne (artykuł), retoryczne (przemówienie) i popularnonaukowe (definicja, notatka encyklopedyczna); wie, że starożytny teatr grecki wpłynął na rozwój sztuki teatralnej; z pomocą nauczyciela rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; potrafi wymienić główne prądy filozoficzne epoki: pragmatyzm, fenomenologia, psychoanaliza, psychologia głębi, behawioryzm; zazwyczaj potrafi odczytać na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury;	przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów (np. z publicystyki) w stopniu umożliwiającym ich funkcjonalne wykorzystanie zarówno podczas lekcji, jak i w trakcie samodzielnej pracy; odczytuje sens utworu, jego główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, reportaż), retorycznych (przemówienie) i popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja); wśród tekstów prasowych zazwyczaj rozróżnia wiadomość i komentarz; dostrzega zastosowane w tekstach środki językowe; określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że	przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, reportaż), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe zastosowane w tekstach; określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że przełom XIX i XX w. to czas wielkich przemian w teatrze, nazwany Wielką Reformą Teatru; wie, że awangardyzacja teatru dotyczy m.in. teorii czystej formy Witkacego;	szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że przełom XIX i XX w. to	odczytuje dzieła sztuki z różnych dziedzin na poziomie dosłownym i przenośnym, porównuje ze sobą dzieła z różnych dziedzin sztuki i różnych epok; szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych popularnonaukowych, naukowych; poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; szybko i trafnie rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach;

• z reguły odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	przełom XIX i XX w. to czas wielkich przemian w teatrze, nazwany Wielką Reformą Teatru; wie, że awangardyzacja teatru dotyczy m.in. teorii czystej formy Witkacego • rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np. pragmatyzm, fenomenologia, psychoanaliza, psychologia głębi, behawioryzm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	definiuje musical jako gatunek teatralny i filmowy; rozpoznaje specyfikę Teatru Telewizji; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np. pragmatyzm, fenomenologia, psychoanaliza, psychologia głębi, behawioryzm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	czas wielkich przemian w teatrze, nazwany Wielką Reformą Teatru; wie, że awangardyzacja teatru dotyczy m.in. teorii czystej formy Witkacego; definiuje musical jako gatunek teatralny i filmowy; rozpoznaje specyfikę Teatru Telewizji; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np. pragmatyzm, fenomenologia, psychoanaliza, psychologia głębi, behawioryzm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym i przenośnym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	• odczytuje informacje jawne i ukryte; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że przełom XIX i XX w. to czas wielkich przemian w teatrze, nazwany Wielką Reformą Teatru; wie, że awangardyzacja teatru dotyczy m.in. teorii czystej formy Witkacego; definiuje musical jako gatunek teatralny i filmowy; rozpoznaje specyfikę Teatru Telewizji; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np. pragmatyzm, fenomenologia, psychoanaliza, psychologia głębi, behawioryzm) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.

II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

przy pomocy nauczyciela wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; z pomocą nauczyciela rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu ma wpływ na znaczenie wypowiedzi.	wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; rozpoznaje ich funkcje w tekście; potrafi wykorzystać zdania złożone podrzędnie do budowania wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu może zmieniać znaczenie wypowiedzi.	wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady zróżnicowania językowego; samodzielnie wzbogaca swoją wiedzę o języku; funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

II. Kształcenie językowe. Zróżnicowanie języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
na poziomie ogólnym potrafi określić podstawowe znaczenie zapożyczeń w tekście; zna wybrane biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy wywodzące się z mitologii, Biblii oraz polskiej tradycji kulturowej; rozpoznaje rodzaje stylizacji (np. biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja); dostzega słownictwo o charakterze wartościującym.	określa rodzaje zapożyczeń w języku polskim; zna i rozumie biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w literaturze na przestrzeni epok; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja) oraz określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym/ nacechowanym.	poprawnie określa rodzaje zapożyczeń i próbuje określić sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; zna, rozumie i wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; poprawnie rozpoznaje i nazywa rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, dialektyzacja/ stylizacja gwarowa) oraz określa ich funkcje w tekście; odróżnia dialekt od gwary, zna rodzaje dialektyzmów; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym;	dokładnie określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja, środowiskowa, archaizacja, dialektyzacja/ stylizacja gwarowa) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; odróżnia dialekt od gwary, zna rodzaje dialektyzmów; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	

		odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	gwary, zna rodzaje dialektyzmów (fonetyczny, leksykalny, fleksyjny);	
			rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	

II. Kształcenie językowe. Komunikacja językowa i kultura języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozumie pojęcie znaku językowego; wie, że język to system znaków; zna pojęcie aktu komunikacji językowej; potrafi wymienić funkcje tekstu; rozpoznaje z pomocą nauczyciela niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. przemilczenia, niedopowiedzenia); stosuje niektóre zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wybrane wypowiedzi językowe, stosując przejrzyste (jednoznaczne) kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; na ogół stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; z pomocą nauczyciela dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i zazwyczaj określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, grę słów, niedopowiedzenia, homonimie); stara się posługiwać różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; dostrzega zmiany w komunikacji	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna i rozumie pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy/ wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, używając kryteriów: prawda –	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); trafnie rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy/ wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, używając kryteriów: prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność itp.; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu; charakteryzuje je;	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady komunikacji wypowiedzi i kultury języka; zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; sprawnie posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy/ wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie); dba o jasność i precyzję komunikatu; sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu; charakteryzuje je;

	językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	fałsz, poprawność – niepoprawność itp.; w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność itp.; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; rozdziela pojęcia manipulacji, stereotypu; charakteryzuje je; wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

II. Kształcenie językowe. Ortografia i interpunkcja

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
stosuje podstawowe zasady ortografii poznane w szkole podstawowej (np. pisownię zakończeń rzeczowników żeńskich z końcówką <i>-ja, -ia</i> w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku; pisownię przedrostków <i>wz-, weź-, ws-, wes-, roz-, bez-</i>; pisownię przyimków złożonych; pisownię samogłosek <i>q, ę</i> oraz połączeń <i>om, on, em, en</i>; pisownia skrótów i skrótowców) wykorzystuje podstawowe zasady interpunkcji w zdaniach złożonych (oddzielanie przecinkiem zdań składowych) wie, że w tekstach mogą pojawić się zamierzone błędy ortograficzne.	wykorzystuje zasady ortograficzne poznane w szkole podstawowej (np. pisownię zakończeń rzeczowników żeńskich z końcówką <i>-ja, -ia</i> w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku; pisownię przedrostków <i>wz-, weź-, ws-, wes-, roz-, bez-</i>; pisownię przyimków złożonych; pisownię samogłosek <i>q, ę</i> oraz połączeń <i>om, on, em, en</i>; pisownia skrótów i skrótowców) wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji w różnorodnych typach wypowiedzi; wie, że w tekstach mogą pojawić się zamierzone błędy ortograficzne (np. w postulatach polskich futurystów).	poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej (np. pisownię zakończeń rzeczowników żeńskich z końcówką <i>-ja, -ia</i> w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku; pisownię przedrostków <i>wz-, weź-, ws-, wes-, roz-, bez-</i>; pisownię przyimków złożonych; pisownię samogłosek <i>q, ę</i> oraz połączeń <i>om, on, em, en</i>; pisownia skrótów i skrótowców) wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwytknienia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji (np. funkcje wykrzyknika, wielokropka, myślnika, nawiasu, dwukropka); wie, że w tekstach mogą pojawić się zamierzone błędy ortograficzne (np. w postulatach polskich futurystów) i zna funkcje błędów ortograficznego w tekście artystycznym.	poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej (np. pisownię zakończeń rzeczowników żeńskich z końcówką <i>-ja, -ia</i> w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku; pisownię przedrostków <i>wz-, weź-, ws-, wes-, roz-, bez-</i>; pisownię przyimków złożonych; pisownię samogłosek <i>q, ę</i> oraz połączeń <i>om, on, em, en</i>; pisownia skrótów i skrótowców) zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do uwytknienia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji; wie, że w tekstach mogą pojawić się zamierzone błędy ortograficzne (np. w postulatach polskich futurystów) i zna funkcje błędów ortograficznego w tekście artystycznym (m.in.: szokowanie, podkreślenie językowej oryginalności,	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji; dostrzega wariantywność zasad ortograficznych; bardzo dobrze zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do uwytknienia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji; wie, że w tekstach mogą pojawić się zamierzone błędy ortograficzne (np. w postulatach polskich futurystów) i zna funkcje błędów ortograficznego w tekście artystycznym (m.in.: szokowanie, podkreślenie językowej oryginalności, stylizacja środowiskowa; efekt humorystyczny).

			zwrócenie uwagi; wyraz niezgody na zastane reguły; stylizacja środowiskowa; efekt humorystyczny).	
III. Tworzenie wypowiedzi. Elementy retoryki				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
przy pomocy nauczyciela formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej; próbuje określać cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; na ogół rozumie i próbuje stosować w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); przy pomocy nauczyciela potrafi wskazać użyte w tekście środki retoryczne (np. pytania retoryczne, powtórzenia, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia); potrafi wyróżnić argumenty w swojej wypowiedzi pisemnej; zazwyczaj rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych; przy pomocy nauczyciela rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji.	formułuje tezy i argumenty w samodzielnie tworzonej wypowiedzi ustnej i pisemnej; wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; rozumie i na ogół stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); zna podstawowe środki retoryczne (powtórzenia i ich rodzaje: anafory, epifory, paralelizmy, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia, inwersje); rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne –pozamerytoryczne); jest świadomy tego, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji.	formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia i ich rodzaje: anafory, epifory, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy;	formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia i ich rodzaje: anafory, epifory, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozróżnia pragmatyczny	formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, powtórzenia i ich rodzaje: anafory, epifory, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; bezbłędnie rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.

		rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji i ocenia je pod względem etycznym.	i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; rozpoznaje różnorodne elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.	

III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
zajmuje stanowisko w danej sprawie, ale nie zawsze potrafi uzasadnić własne zdanie; zazwyczaj umie zbudować wypowiedź z uwzględnieniem celu i adresata; na ogół potrafi dostrzec przejawy agresji językowej; przy pomocy nauczyciela formułuje oceny, pytania, odpowiedzi; redaguje proste informacje, uzasadnienia, komentarze; z pomocą nauczyciela tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny); hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; z pomocą nauczyciela odróżnia streszczenie od parafrazy; z pomocą nauczyciela tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; próbuje stosować retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wyglaszając mowę, popełnia błędy, jednakże nie zakłócają	zgadza się z cudzymi poglądami lub podejmuje próbę polemiki z nimi, uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź, określa jej cel i adresata, zna funkcję, którą ma spełnić; dostrzega przejawy agresji językowej i reaguje na nią; zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; odróżnia streszczenie od parafrazy; tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;	zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; sprawnie tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; tworzy etykietę językową; tworzy poprawne, spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie;	zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, głos w dyskusji, komentarze; sprawnie tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; tworzy etykietę językową; tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;	tworzy teksty mówione i pisane odznaczające się oryginalnością oraz wartościami artystycznymi; rozwija swoją twórczość (próby literackie, pisanie do gazetki szkolnej, warsztaty pisarstwa i inne); zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, głos w dyskusji, komentarze; bezbłędnie tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;

one komunikatywności wypowiedzi, wywodu; • z pomocą nauczyciela interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, próbuje przeprowadzić logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • zna zasady poprawności językowej i stylistycznej; próbuje je stosować podczas tworzenia własnego tekstu; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym.	• stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę z zastosowaniem środków pozajęzykowych; • podczas interpretowania tekstu formułuje argumenty na jego podstawie oraz odwołując się do znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia; przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • zna zasady poprawności językowej i stylistycznej i stosuje je w tworzeniu własnego tekstu; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, stosuje kryteria poprawności językowej.	• sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; • poprawnie tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym • poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków pozajęzykowych (gesty, mimika, modulacja głosu); • samodzielnie interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; • właściwie stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje autokorekty, stosuje kryteria poprawności językowej.	• sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; • poprawnie tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); • w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; • właściwie stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria	• stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. parodystycznego, patetycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); • w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; • właściwie stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

			poprawności językowej.	
IV. Samokształcenie				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
potrafi uczyć się samodzielnie; próbuje porządkować informacje; w niewielkim stopniu potrafi syntetyzować poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia; sporadycznie korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; próbuje stosować w swoich wypowiedziach odpowiednie cytaty próbuje wzbogacić swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gesty); w niewielkim stopniu wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe) do przygotowania samodzielnych zadań; w niewielkim stopniu posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego; z pomocą nauczyciela prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; gromadzi informacje potrzebne do napisania sprawdzianu lub wykonania zadania domowego.	pracuje samodzielnie; przygotowuje różne formy prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. realizując projekt: <i>Pokaż mi swój język. Odmiany języka w naszym regionie</i>; porządkuje informacje w problemowe całości, np. według epoki literackiej, autora, utworu, motywu lub innego zagadnienia; korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedziach; wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja); wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe); posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego; prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; gromadzi i na ogół trafnie przetwarza informacje w celu wykorzystywania ich podczas lekcji, zajęć pozalekcyjnych oraz pracy w domu.	rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. realizując projekt: <i>Pokaż mi swój język. Odmiany języka w naszym regionie</i>; porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; w celu poszerzenia swojej wiedzy korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; dokonuje selekcji źródeł; w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty, poprawnie je zapisać i zastosować w wypowiedzi; wyjaśnia funkcje cudzośliwu; wzbogaca swoją wypowiedź trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gesty, modulacja głosu); w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi	rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. realizując projekt: <i>Pokaż mi swój język. Odmiany języka w naszym regionie</i>; porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej; podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; trafnie się do nich odwołuje, udowadniając postawioną tezę; określa, jaką funkcję pełnią przytoczone cytaty; wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji	rozwija swoje zainteresowania językiem i literaturą na różnych zajęciach pozaszkolnych; szerzy wśród rówieśników zainteresowanie językiem polskim, literaturą i kulturą; rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (wypowiedź, referat, prezentacja, plakat, gazetka), np. realizując projekt: <i>Pokaż mi swój język. Odmiany języka w naszym regionie</i>; porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej; podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznym, frazeologicznym, skrótów, gwarowym, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line;

		(np. etymologicznym, frazeologicznym, skrótów, gwarowym, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line; • przygotowując się do zajęć, wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich oceny; • gromadzi i przetwarza informacje; • w sposób funkcjonalny korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • dba o rozwój swoich zainteresowań oraz popularyzację osiągnięć, wykorzystując formę projektu.	(mimika, gestykulacja, modulacja głosu); • w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznym, frazeologicznym, skrótów, gwarowym, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line; • wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; • gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.	• wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; • gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; • chętnie i twórczo wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.

**Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy V szkoły średniej
ZAKRES PODSTAWOWY**

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
I. Kształcenie literackie i kulturowe. Czytanie utworów literackich				
rozumie podstawy podziału literatury na epoki; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do współczesności; z pomocą nauczyciela sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, zwłaszcza we współczesności; na ogół trafnie rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną i fantastyczną; rozdziela podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet) oraz odmiany powieści i dramatu; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz niektóre środki znaczeniowe, leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. wyliczenie), i wersyfikacyjne (np. przerzutnię); przy pomocy nauczyciela interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; na ogół trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: komizm, humor, tragizm, patos; na poziomie ogólnym rozumie pojęcie groteski; zna i przy pomocy nauczyciela rozumie treść utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (wybrane wiersze następujących poetów: Czesław Miłosz, Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, Halina Poświatowska, Albert Camus, <i>Dżuma</i>, George Orwell, <i>Rok 1984</i>, Sławomir Mrożek, <i>Tango</i>, Marek Nowakowski, <i>Góra „Edek”</i> [z tomu <i>Prawo prerii</i>]; Andrzej Stasiuk, <i>Miejsce</i> [z tomu <i>Opowieści galicyjskie</i>]; Olga Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w Warszawie</i> [z tomu <i>Gra na wielu bębenkach</i>]; Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> [fragm.]); na poziomie ogólnym rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów literatury współczesnej;	rozumie podstawy podziału literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura współczesna; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do współczesności; sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, zwłaszcza we współczesności; rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną, fantastyczną, symboliczną; poprawnie rozdziela podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet) oraz odmiany powieści, np.: powieść inicjacyjną, powieść detektywistyczną, powieść autobiograficzną, antyutopię, parabolę, science fiction, a także dramaty otwarte, odę, psalm, opowiadania satyryczno-groteskowe; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę), leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np.	rozumie podział literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura współczesna; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do współczesności; sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w romantyzmie, dwudziestoleciu międzywojennym, w literaturze wojny i okupacji, literaturze współczesnej; używa też terminów: „sorealizm”, „powojenna literatura emigracyjna”, „literatura urodzona po 1960 roku”, „poezja Nowej Fali”, „neoklasyzm”; rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową); rozumie pojęcie genologii; rozdziela gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet) oraz odmiany powieści, np.: powieść inicjacyjną, powieść detektywistyczną, powieść autobiograficzną, antyutopię, parabolę,	rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do współczesności; sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w romantyzmie, dwudziestoleciu międzywojennym, w literaturze wojny i okupacji i w literaturze współczesnej (dotyczy nawiązań i kontekstów); używa też terminów: „sorealizm”, „powojenna literatura emigracyjna”, „literatura urodzona po 1960 roku”, „poezja Nowej Fali”, „neoklasyzm”; właściwie rozpoznaje konwencje literackie i precyzyjnie określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową); rozumie pojęcie genologii; rozdziela gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet) oraz odmiany powieści, np.: powieść inicjacyjną, powieść detektywistyczną, powieść autobiograficzną, antyutopię, parabolę, science fiction, a także dramaty otwarte, odę, psalm, opowiadania satyryczno-groteskowe;	odczytuje teksty z podstawy programowej na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym; rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do współczesności; trafnie sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w romantyzmie, dwudziestoleciu międzywojennym, w literaturze wojny i okupacji i w literaturze współczesnej oraz pozostałych okresów (dotyczy nawiązań i kontekstów); używa też terminów: „sorealizm”, „powojenna literatura emigracyjna”, „literatura urodzona po 1960 roku”, „poezja Nowej Fali”, „neoklasyzm”; właściwie rozpoznaje konwencje literackie i precyzyjnie określa ich cechy w utworach (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową); rozumie pojęcie genologii; rozdziela gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet) oraz odmiany powieści, np.: powieść inicjacyjną, powieść detektywistyczną, powieść autobiograficzną,

na poziomie ogólnym i przy pomocy nauczyciela rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np.: problematyka egzystencjalna, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, codzienność, zwyczajność, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, motywy apokaliptyczne, Eros i Tanatos, motyw tańca, motyw labiryntu, wędrowni, <i>theatrum mundi</i>, motyw przemijania i pamięci; motywy literatury emigracyjnej); z pomocą nauczyciela odwołuje się do wybranych tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; podjękuje próbę porównywania utworów literackich lub ich fragmentów; przedstawia z pomocą nauczyciela propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; z pomocą nauczyciela wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki i biograficzny; rozpoznaje obecne w utworach literackich wybrane wartości uniwersalne, np. platońską triadę: dobro, piękno, prawdę; miłość, wolność, rodzinę; i narodowe, np. tradycje.	powtórzenie, wyliczenie), wersyfikacyjne (np. przerzutnię); próbuje określić ich funkcje w utworze literackim; interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię, komizm, tragizm, humor, patos; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianej epoki; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (wybrane wiersze następujących poetów: Czesław Miłosz, Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, Halina Poświatowska, Albert Camus, <i>Dżuma</i>, George Orwell, <i>Rok 1984</i>, Sławomir Mrożek, <i>Tango</i>, Marek Nowakowski, <i>Góra „Edek”</i> [z tomu <i>Prawo prerii</i>]; Andrzej Stasiuk, <i>Miejsce</i> [z tomu <i>Opowieści galicyjskie</i>]; Olga Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w Warszawie</i> [z tomu <i>Gra na wielu bębenkach</i>]; Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> [fragm.]; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej;	science fiction, a także dramaturgię, ody, psalm, opowiadania satyryczno-groteskowe; rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę, hiperbolę); leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe (anaforę, epiforę, paralelizm, wyliczenie); wersyfikacyjne (w tym przerzutnię); określa ich funkcje; interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście; rozumie ich wartościujący charakter; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy (m.in.: zerwanie z realizmem, wprowadzenie absurdalnych sytuacji i zdarzeń, naruszenie zasad logiki i prawdopodobieństwa; łączenie przeciwieństw w organizacji świata przedstawionego, stosowanie deformacji, wyolbrzymienia, parodii); rozpoznaje ją w tekstach omawianej epoki (np. w <i>Kartotece</i>, <i>Tangu</i>) oraz w tekstach będących nawiązaniem; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (wybrane wiersze następujących poetów: Czesław Miłosz, Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert,	wymienia ich cechy gatunkowe; trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje (np.: ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia użycie ironii; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianej epoki oraz w tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej (wybrane wiersze następujących poetów: Czesław Miłosz, Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert,	antyutopię, parabolę, science fiction, a także dramaturgię, ody, psalm, opowiadania satyryczno-groteskowe; trafnie i szybko wymienia ich cechy gatunkowe trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje; (np.: ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu, przedstawia dowody na poparcie swojego stanowiska; samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia, interpretuje ich użycie, stawia hipotezy; rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianej epoki oraz tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter; wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych

	podejmuje próbę ich interpretacji i wartościowania; rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np.: problematyka egzystencjalna, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, codzienność, zwyczajność, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, motywy apokaliptyczne, Eros i Tanatos, motyw tańca, motyw labiryntu, wędrowni, <i>theatrum mundi</i>, motyw przemijania i pamięci; motywy literatury emigracyjnej); potrafi odwołać się do wiedzy o tekstach poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach; przedstawia propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki, biograficzny, kulturowy; rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. platońską triadę: dobro, piękno, prawdę; miłość, wolność, odwagę, altruizm, odpowiedzialność, tolerancję, szacunek; rodzinę, i narodowe,	poetów: Czesław Miłosz, Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, Halina Poświatowska, Stanisław Barańczak, Albert Camus, <i>Dżuma</i>, George Orwell, <i>Rok 1984</i>, <i>Tango</i>, Marek Nowakowski, <i>Góra „Edek”</i> [z tomu <i>Prawo prerii</i>], Andrzej Stasiuk, <i>Miejsce</i> [z tomu <i>Opowieści gali-cyjskie</i>]; Olga Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w War-szawie</i> [z tomu <i>Gra na wielu bębenkach</i>]; Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> [fragm.]; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np.: żelazna kurtyna, zimna wojna, odwilż, mała stabilizacja, wybór Karola Wojtyły na papieża, „Solidarność”, stan wojenny, obrady Okrągłego Stołu; egzystencjalizm, psychoanaliza społeczna, personalizm, postmodernizm; temat rozliczeń z wydarzeniami wojny w literaturze niemieckiej, francuskiej, obecne po wojnie mechanizmy totalitarne oparte na propagandzie i cenzurze – w literaturze angielskiej, silny wpływ ideologiczny na literaturę radziecką, pokolenie ’56, kaskaderzy literatury, pokolenie ’68, nowomowa, drugi obieg wydawniczy; realizm socjalistyczny, pop-art, akcjonizm, konceptualizm, hiperrealizm; teatr eksperymentalny, musical, Nowa Fala; muzyka dodekafoniczna, punktualizm, muzyka konkretna,	Halina Poświatowska, Albert Camus, <i>Dżuma</i>, George Orwell, <i>Rok 1984</i>, Sławomir Mrożek, <i>Tango</i>, Marek Nowakowski, <i>Góra „Edek”</i> [z tomu <i>Prawo prerii</i>]; Andrzej Stasiuk, <i>Miejsce</i> [z tomu <i>Opowieści gali-cyjskie</i>]; Olga Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w War-szawie</i> [z tomu <i>Gra na wielu bębenkach</i>]; Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> [fragm.]; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np.: żelazna kurtyna, zimna wojna, odwilż, mała stabilizacja, wybór Karola Wojtyły na papieża, „Solidarność”, stan wojenny, obrady Okrągłego Stołu; egzystencjalizm, psychoanaliza społeczna, personalizm, postmodernizm; temat rozliczeń z wydarzeniami wojny w literaturze niemieckiej, francuskiej, obecne po wojnie mechanizmy totalitarne oparte na propagandzie i cenzurze – w literaturze angielskiej, silny wpływ ideologiczny na literaturę radziecką, pokolenie ’56, kaskaderzy literatury, pokolenie ’68, nowomowa, drugi obieg wydawniczy; realizm socjalistyczny, pop-art, akcjonizm, konceptualizm, hiperrealizm; teatr eksperymentalny, musical, Nowa Fala; muzyka dodekafoniczna, punktualizm, muzyka konkretna,	w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (wybrane wiersze następujących poetów: Czesław Miłosz, Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, Halina Poświatowska, Albert Camus, <i>Dżuma</i>, George Orwell, <i>Rok 1984</i>, Sławomir Mrożek, <i>Tango</i>, Marek Nowakowski, <i>Góra „Edek”</i> [z tomu <i>Prawo prerii</i>]; Andrzej Stasiuk, <i>Miejsce</i> [z tomu <i>Opowieści gali-cyjskie</i>]; Olga Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w War-szawie</i> [z tomu <i>Gra na wielu bębenkach</i>]; Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> [fragm.]; rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz jej związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np.: żelazna kurtyna, zimna wojna, odwilż, mała stabilizacja, wybór Karola Wojtyły na papieża, „Solidarność”, stan wojenny, obrady Okrągłego Stołu; egzystencjalizm, psychoanaliza społeczna, personalizm, postmodernizm; temat rozliczeń z wydarzeniami wojny w literaturze niemieckiej, francuskiej, obecne po wojnie mechanizmy totalitarne oparte na propagandzie i cenzurze – w literaturze angielskiej, silny wpływ ideologiczny na literaturę radziecką, pokolenie ’56, kaskaderzy literatury,

	np. tradycję, patriotyzm.	hiperrealizm; teatr eksperymentalny, musical, Nowa Fala; muzyka dodekafoniczna, punktualizm, muzyka konkretna, minimalizm, muzyka popularna; polska szkoła filmowa, kino moralnego niepokoju; folklor, jazz); poddaje ją refleksji; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np. występują różne typy bohatera: bohater-narrator, bohater-everyman, bohater-przedstawiciel pokolenia, antybohater; sposób przedstawienia postaci umożliwia ukazanie różnych postaw oraz sytuacji egzystencjalnych, dopuszczenie przez narratora głosu innych bohaterów podkreśla dążenie do obiektywizmu swojej relacji i nadaje narracji dramatyizmu, istotny jest wpływ wojennych/emigracyjnych przeżyć osoby mówiącej na postrzeganie przez nią świata wartości, na ich człowieczeństwo) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np.: problematyka egzystencjalna, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, codzienność, zwyczajność, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, motywy	minimalizm, muzyka popularna; polska szkoła filmowa, kino moralnego niepokoju; folklor, jazz); poddaje ją refleksji; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np. występują różne typy bohatera: bohater-narrator, bohater-everyman, bohater-przedstawiciel pokolenia, antybohater; sposób przedstawienia postaci umożliwia ukazanie różnych postaw oraz sytuacji egzystencjalnych, dopuszczenie przez narratora głosu innych bohaterów podkreśla dążenie do obiektywizmu swojej relacji i nadaje narracji dramatyizmu, istotny jest wpływ wojennych/emigracyjnych przeżyć osoby mówiącej na postrzeganie przez nią świata wartości, na ich człowieczeństwo) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np.: problematyka egzystencjalna, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, proces degradacji psychicznej człowieka, historia w życiu narodu, codzienność, zwyczajność, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, motywy apokaliptyczne, Eros i Tanatos, motyw tańca, motyw labiryntu, wędrówki, <i>theatrum mundi</i>, motywy przemijania i pamięci; motywy	pokolenie '68, nowomowa, drugi obieg wydawniczy; realizm socjalistyczny, pop-art, akcjonizm, konceptualizm, hiperrealizm; teatr eksperymentalny, musical, Nowa Fala; muzyka dodekafoniczna, punktualizm, muzyka konkretna, minimalizm, muzyka popularna; polska szkoła filmowa, kino moralnego niepokoju; folklor, jazz); poddaje ją refleksji; rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np. występują różne typy bohatera: bohater-narrator, bohater-everyman, bohater-przedstawiciel pokolenia, antybohater; sposób przedstawienia postaci umożliwia ukazanie różnych postaw oraz sytuacji egzystencjalnych, dopuszczenie przez narratora głosu innych bohaterów podkreśla dążenie do obiektywizmu swojej relacji i nadaje narracji dramatyizmu, istotny jest wpływ wojennych/emigracyjnych przeżyć osoby mówiącej na postrzeganie przez nią świata wartości, na ich człowieczeństwo) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np.: problematyka egzystencjalna, jednostka a społeczeństwo, samotna jednostka wobec opresyjnego systemu, Polacy w czasie niewoli i w czasie wolności, proces degradacji psychicznej

		apokaliptyczne, Eros i Tanatos, motyw tańca, motyw labiryntu, wędrówki, <i>theatrum mundi</i>, motyw przemijania i pamięci; motywy literatury emigracyjnej); oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych (np. postać Hioba) i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: do <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; • porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny, społeczny; • rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. platońską triadę: dobro, piękno, prawdę; miłość, wolność, odwagę, altruizm, odpowiedzialność, tolerancję, szacunek;	literatury emigracyjnej); oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych (np. postać Hioba) i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: do <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; • konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny, społeczny i inne • trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. platońską triadę: dobro, piękno, prawdę; miłość,	człowieka, historia w życiu narodu, codzienność, zwyczajność, motyw artysty, rola poety i poezji, postawa twórcza, motywy apokaliptyczne, Eros i Tanatos, motyw tańca, motyw labiryntu, wędrówki, <i>theatrum mundi</i>, motyw przemijania i pamięci; motywy literatury emigracyjnej); oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych (np. postać Hioba) i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; • w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: do <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; • konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; • przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury; • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny,

		rodzinę; i narodowe, np.: symbole narodowe, tradycję narodową, patriotyzm, tożsamość; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości; wie, co to etyka Camusa, a także Herbertowska etyka heroiczna i kodeks Pana Cogito oraz moralna odpowiedzialność artysty.	wolność, odwagę, altruizm, odpowiedzialność, tolerancję, szacunek; rodzinę; i narodowe, np.: symbole narodowe, tradycję narodową, patriotyzm, tożsamość; określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości; wie, co to etyka Camusa, a także Herbertowska etyka heroiczna i kodeks Pana Cogito oraz moralna odpowiedzialność artysty.	kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny, społeczny i inne trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne, np. platońską triadę: dobro, piękno, prawdę; miłość, wolność, odwagę, altruizm, odpowiedzialność, tolerancję, szacunek; rodzinę; i narodowe, np.: symbole narodowe, tradycję narodową, patriotyzm, tożsamość; określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości; wie, co to etyka Camusa, a także Herbertowska etyka heroiczna i kodeks Pana Cogito oraz moralna odpowiedzialność artysty.

I. Kształcenie literackie i kulturowe. Odbiór tekstów kultury

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
potrafi przetwarzać i układać pod względem ważności proste informacje z tekstów, np. publicystycznych, naukowych; przy pomocy nauczyciela analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje niektóre teksty publicystyczne (artykuł), retoryczne (przemówienie) i popularnonaukowe (notatka encyklopedyczna, definicja); tu brak punktu wie, że starożytny teatr grecki wpłynął na rozwój sztuki teatralnej; z pomocą nauczyciela rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; potrafi wymienić główne prądy filozoficzne epoki: egzystencjalizm, psychoanalizę społeczną, personalizm, postmodernizm;	przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, naukowych, w stopniu umożliwiającym funkcjonalne ich wykorzystanie zarówno podczas lekcji, jak i w trakcie samodzielnej pracy; odczytuje sens utworu, jego główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja) i popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja), wśród tekstów prasowych zazwyczaj rozróżnia	przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych popularnonaukowych, naukowych; analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, reportaż, felieton), retorycznych (przemówienie, laudacja), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomości i komentarz;	szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia	odczytuje dzieła sztuki z różnych dziedzin na poziomie dosłownym i przenośnym, porównuje ze sobą dzieła z różnych dziedzin sztuki i różnych epok; szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton,

• zazwyczaj potrafi odczytać na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury; • z reguły odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	wiadomość i komentarz; dostrzega zastosowane w tekstach środki językowe; • odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi; • określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że wiek XX i przełom XX/XXI w. to czas przemian w teatrze, że oprócz tradycyjnego teatru dramatycznego znaczną rolę odgrywa teatr eksperymentalny; wie, że lata 50. i 60. XX w. w Polsce to czas rozwoju dramatu; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne: egzystencjalizm, psychoanalizę społeczną, personalizm, postmodernizm oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	rozpoznaje środki językowe zastosowane w tekstach; • odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe; • określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że wiek XX i przełom XX/XXI w. to czas przemian w teatrze, że oprócz tradycyjnego teatru dramatycznego znaczną rolę odgrywa teatr eksperymentalny (alternatywny, offowy); wie, że lata 50. i 60. XX w. w Polsce to czas rozwoju dramatu i nawiązywania do popularnego w Europie teatru absurdu; • rozumie pojęcie <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • charakteryzuje główne prądy filozoficzne: egzystencjalizm (ateistyczny, chrześcijański), psychoanalizę społeczną, personalizm, postmodernizm oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki; • odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	wiadomość, komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; • właściwie odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; wśród wielu komunikatów rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że wiek XX i przełom XX/XXI w. to czas przemian w teatrze, że oprócz tradycyjnego teatru dramatycznego znaczną rolę odgrywa teatr eksperymentalny (alternatywny, offowy), w którym przekracza się granice między sztukami oraz między teatrem a życiem codziennym; wie, że lata 50. i 60. XX w. w Polsce to czas rozwoju dramatu i nawiązywania do popularnego w Europie teatru absurdu łączącego groteskę z ironicznym dystansem; to także rozwój teatru autorskiego i wielu nieformalnych ośrodków teatralnych; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne: egzystencjalizm (ateistyczny, chrześcijański), psychoanalizę społeczną, personalizm, postmodernizm oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; • na poziomie dosłownym i przenośnym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki;	reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja, popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; szybko i trafnie rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; • właściwie odczytuje informacje jawne i ukryte; wśród wielu komunikatów rozróżnia z łatwością odpowiedzi właściwe i unikowe; • precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że wiek XX i przełom XX/XXI w. to czas przemian w teatrze, że oprócz tradycyjnego teatru dramatycznego znaczną rolę odgrywa teatr eksperymentalny (alternatywny, offowy), w którym przekracza się granice między sztukami oraz między teatrem a życiem codziennym; wie, że lata 50. i 60. XX w. w Polsce to czas rozwoju dramatu i nawiązywania do popularnego w Europie teatru absurdu łączącego groteskę z ironicznym dystansem; to także rozwój teatru autorskiego i rozwój wielu nieformalnych ośrodków teatralnych; • posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; • wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne epoki oraz określa ich wpływ na jej kulturę; • na poziomie dosłownym,

			odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	przenośnym i symbolicznym odczytuje poza-literackie teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki; odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.

II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
przy pomocy nauczyciela wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; z pomocą nauczyciela rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu ma wpływ na znaczenie wypowiedzi.	wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; rozpoznaje ich funkcje w tekście; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych; rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu może zmieniać znaczenie wypowiedzi.	wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je funkcjonalnie do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady różnicowania językowego; samodzielnie wzbogaca swoją wiedzę o języku; funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je funkcjonalnie do budowy własnych wypowiedzi; rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w

				budowaniu znaczenia wypowiedzi.
II. Kształcenie językowe. Zróżnicowanie języka				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozdziela pojęcie stylu i stylizacji; dostrzega style funkcjonalne polszczyzny; dostrzega zjawisko mody językowej we współczesnym języku; na poziomie ogólnym potrafi określić podstawowe znaczenie zapożyczeń w tekście; zna wybrane biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy wywodzące się z mitologii, Biblii oraz polskiej tradycji kulturowej; rozpoznaje rodzaje stylizacji (np. kolokwializacja); dostrzega słownictwo o charakterze wartościującym.	rozdziela pojęcie stylu i stylizacji; dostrzega style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania; rozpoznaje modę językową we współczesnym języku i podejmuje próbę oceny zjawiska; określa rodzaje zapożyczeń w języku polskim; zna i rozumie biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w literaturze na przestrzeni epok; rozpoznaje rodzaje stylizacji (kolokwializacja; stylizacja barokowa) oraz określa ich funkcje w tekście rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym/nacechowanym.	definiuje i rozdziela pojęcie stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; rozdziela style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania; rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku; wie, że to zjawisko polega na krótkotrwałej popularności pewnych form językowych, wynikającej z przekonania o ich oryginalności lub atrakcyjności; poprawnie określa rodzaje zapożyczeń i próbuje określić sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; zna, rozumie i wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; poprawnie rozpoznaje i nazywa rodzaje stylizacji (kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, stylizacja barokowa, stylizacja biblijna) oraz określa ich funkcje w tekście; rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym;	posługuje się pojęciami stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; rozdziela style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich użycia; stosuje je w praktyce; rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku; wie, że to zjawisko polega na krótkotrwałej popularności pewnych form językowych, wynikającej z przekonania o ich oryginalności lub atrakcyjności; rozumie, że prowadzi ono do ubożenia języka, rezygnacji z bardziej precyzyjnych określeń; dokładnie określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; rozpoznaje rodzaje stylizacji (kolokwializacja, stylizacja	posługuje się pojęciami stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; rozdziela style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich użycia; stosuje je w praktyce; rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku; wie, że to zjawisko polega na krótkotrwałej popularności pewnych form językowych, wynikającej z przekonania o ich oryginalności lub atrakcyjności; rozumie, że prowadzi ono do ubożenia języka, rezygnacji z bardziej precyzyjnych określeń; dokładnie określa i nazywa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; rozpoznaje rodzaje stylizacji (kolokwializacja, stylizacja

		odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	środowiskowa, stylizacja barokowa, stylizacja biblijna) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; • rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	środowiskowa, stylizacja barokowa, stylizacja biblijna) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; • rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

II. Kształcenie językowe. Komunikacja językowa i kultura języka

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
rozumie pojęcie znaku językowego; wie, że język to system znaków; zna pojęcie aktu komunikacji językowej; potrafi wymienić funkcje tekstu; rozpoznaje z pomocą nauczyciela niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. przemilczenia, niedopowiedzenia); wie, że istnieją różne odmiany polszczyzny; stosuje niektóre zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wybrane wypowiedzi językowe, stosując przejrzyste (jednoznaczne) kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; rozdziela pojęcia manipulacji, dezinformacji, stereotypu; na ogół stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; wie, że wszyscy użytkownicy języka powinni dbać nie tylko o to, by ich wypowiedzi były poprawnie sformułowane, ale też o odpowiednie nastawienie względem siebie, oparte na szacunku; z pomocą nauczyciela dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i zazwyczaj określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, grę słów, niedopowiedzenia, homonimie); stara się posługiwać różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi jako zasady dotyczące postaw oraz zachowań	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna i rozumie pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy/ wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując	zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); trafnie rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy/wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady komunikacji wypowiedzi i kultury języka; zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; sprawnie posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy / wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności

	uczestników rozmowy; rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, stereotypu, bańki informacyjnej; w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; wie, że wszyscy użytkownicy języka powinni dbać nie tylko o to, by ich wypowiedzi były poprawnie sformułowane, ale też o odpowiednie nastawienie względem siebie, oparte na szacunku; dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu, bańki informacyjnej, wiralności; w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji, okazując szacunek rozmówcy; charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu, bańki informacyjnej, wiralności; charakteryzuje je; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji, okazując szacunek rozmówcy, wyrażając zainteresowanie sprawami, o których mówi, respektując jego poglądy; wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).	od sytuacji komunikacyjnej; stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu, bańki informacyjnej, wiralności; rozpoznaje te zjawiska w tekstach i je charakteryzuje; stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; zna i stosuje formy etykiety językowej; wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

II. Kształcenie językowe. Ortografia i interpunkcja

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
stosuje podstawowe zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje podstawowe zasady interpunkcji w zdaniach złożonych (oddzielanie przecinkiem zdań składowych); wie, że w tekstach mogą się pojawić zamierzone błędy ortograficzne.	wykorzystuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji w różnorodnych typach wypowiedzi; wie, że w tekstach mogą się pojawić zamierzone błędy ortograficzne.	poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji (np. funkcje wykrzyknika, wielokropka, myślnika, nawiasu, dwukropka);	poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej; zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu; wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji; wie, że w tekstach mogą się pojawić zamierzone błędy	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji; dostrzega wariantywność zasad ortograficznych; bardzo dobrze zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.

		• wie, że w tekstach mogą się pojawić zamierzone błędy ortograficzne i zna funkcje błędu ortograficznego w artystycznym tekście.	ortograficzne i zna funkcje błędu ortograficznego w tekście artystycznym (m.in.: szokowanie, podkreślenie językowej oryginalności, zwrócenie uwagi; wyraz niezgody na zastane reguły; stylizacja środowiskowa; efekt humorystyczny).	

III. Tworzenie wypowiedzi. Elementy retoryki

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
• przy pomocy nauczyciela formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej; • próbuje określać cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • na ogół rozumie i próbuje stosować w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • przy pomocy nauczyciela potrafi wskazać użyte w tekście środki retoryczne (np.: pytania retoryczne, powtórzenia, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia); • potrafi wyróżnić argumenty w swojej wypowiedzi pisemnej; • zazwyczaj rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych; • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; • wie, że reklama zawiera informacje o produkcie albo usługach, zachęcające do ich zakupu; • przy pomocy nauczyciela rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji; • rozumie zjawisko nowomowy.	• formułuje tezy i argumenty w samodzielnie tworzonej wypowiedzi ustnej i pisemnej; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i na ogół stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • zna podstawowe środki retoryczne (powtórzenia i ich rodzaje: anaforę, epiforę, paralelizmy, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia, inwersje); • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne); • jest świadomy tego, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach; • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; • rozróżnia wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy;	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); • rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych,	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); • rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i	• formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; • rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; • rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); • rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach

	• rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji; • rozumie zjawisko nowomowy; określa jego cechy i funkcje w tekście.	i stosuje je we własnych tekstach; • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; • rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; • rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji i ocenia je pod względem etycznym; • rozumie zjawisko nowomowy; określa jego cechy i funkcje w tekście; wie, że to język władzy i kontrolowanych przekazów w państwach totalitarnych, służący propagandzie politycznej do manipulowania ludźmi i nastrojami społecznymi oraz do tworzenia nowej rzeczywistości.	stosuje je we własnych tekstach; • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; • rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; wie, że zgodnie z etycznym wymiarem reklamy nie może ona: wprowadzać odbiorcy w błąd, zawierać treści dyskryminujących, zachęcać do przemocy, nakłaniać do kupna przez wywoływanie lęku, nadużywać zaufania odbiorcy; • rozpoznaje różnorodne elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym; • rozumie zjawisko nowomowy; wie, że to język władzy i kontrolowanych przekazów w państwach totalitarnych, służący propagandzie politycznej do manipulowania ludźmi i nastrojami społecznymi oraz do tworzenia nowej rzeczywistości; określa jego cechy i funkcje w tekście (ciągłe wartościowanie, kreujące świat jednoznacznych opozycji, nadawanie wyrazom nowych znaczeń, wykorzystywanie sloganów, tabu językowe).	argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; • rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy; wie, że zgodnie z etycznym wymiarem reklamy nie może ona: wprowadzać odbiorcy w błąd, zawierać treści dyskryminujących, zachęcać do przemocy, nakłaniać do kupna przez wywoływanie lęku, nadużywać zaufania odbiorcy; • bezbłędnie rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym; • rozumie zjawisko nowomowy; wie, że to język władzy i kontrolowanych przekazów w państwach totalitarnych, służący propagandzie politycznej do manipulowania ludźmi i nastrojami społecznymi oraz do tworzenia nowej rzeczywistości; określa jego cechy i funkcje w tekście (ciągłe wartościowanie, kreujące świat jednoznacznych opozycji, nadawanie wyrazom nowych znaczeń, wykorzystywanie sloganów, tabu językowe); wie, że to pojęcie stworzone przez George'a Orwella w powieści <i>Rok 1984</i>.
III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

• zajmuje stanowisko w danej sprawie, ale nie zawsze potrafi uzasadnić własne zdanie; • zazwyczaj umie zbudować wypowiedź z uwzględnieniem celu i adresata; • na ogół potrafi dostrzec przejawy agresji językowej; • przy pomocy nauczyciela formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje proste informacje, uzasadnienia, komentarze; • z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; • z pomocą nauczyciela odróżnia streszczenie od parafrazy • z pomocą nauczyciela tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • próbuje stosować retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu • wygłaszając mowę, popełnia błędy, jednakże nie zakłócają one komunikatywności wypowiedzi, wywodu; • z pomocą nauczyciela interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, próbuje przeprowadzić logiczny wywód służący uprawnocnieniu formułowanych sądów; • zna zasady poprawności językowej i stylistycznej; próbuje je stosować podczas tworzenia własnego tekstu; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym.	• zgadza się z cudzymi poglądami lub podejmuje próbę polemiki z nimi, uzasadniając własne zdanie; • buduje wypowiedź, określa jej cel i adresata, zna funkcję, którą ma spełnić; • dostrzega przejawy agresji językowej i na nie reaguje; • zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; • tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; • odróżnia streszczenie od parafrazy; • tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę z zastosowaniem środków pozajęzykowych; • podczas interpretowania tekstu formułuje argumenty na jego podstawie oraz odwołując się do znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia; przeprowadza logiczny wywód służący uprawnocnieniu	• zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; • buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; • reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; • zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; • tworzy poprawne, spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie je stosuje w zależności od celu wypowiedzi; • poprawnie tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków	• zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; • buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; • reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; • zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, komentarze, głos w dyskusji; • tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie je stosuje w zależności od celu wypowiedzi; • poprawnie tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą,	• tworzy teksty mówione i pisane odznaczające się oryginalnością oraz wartością artystyczną; • rozwija własną twórczość (próby literackie, pisanie do gazetki szkolnej, uczestnictwo w warsztatach pisania i inne); • zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; • buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; • reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; • zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, komentarze, głos w dyskusji; • tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; • sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie je stosuje w zależności od celu wypowiedzi;

	formułowanych sądów; • zna zasady poprawności językowej i stylistycznej i stosuje je w tworzeniu własnego tekstu; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, stosuje kryteria poprawności językowej.	pozajęzykowych (gesty, mimika, modulacja głosu); • samodzielnie interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • potrafi dokonać reinterpretacji, rewizji, np. motywu; • właściwie stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje autokorekty, stosuje kryteria poprawności językowej.	oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); • w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • potrafi dokonać reinterpretacji, rewizji, np. motywu; • właściwie stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.	• sprawnie tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; • funkcjonalnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; • wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); • w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; • potrafi dokonać reinterpretacji, rewizji, np. motywu; • właściwie stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; • wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
potrafi się samodzielnie uczyć; przygotowuje różne formy prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. przygotowuje prezentację na temat: <i>Zesłańcy, wygnańcy, tulacze</i>; na podstawie wybranych tekstów kultury przedstawia różne sposoby ujęcia losów ludzi zmuszonych do opuszczenia miejsca swego zamieszkania; próbuje porządkować informacje; w niewielkim stopniu potrafi syntetyzować poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia; sporadycznie korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; próbuje stosować odpowiednie cytaty w swoich wypowiedziach; próbuje wzbogacić swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gesty); w niewielkim stopniu posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego; w niewielkim stopniu wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe) do przygotowania samodzielnych zadań; z pomocą nauczyciela prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; gromadzi informacje potrzebne do napisania sprawdzianu lub wykonania zadania domowego; zna pojęcie hipertekstu.	pracuje samodzielnie; przygotowuje różne formy prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. przygotowuje prezentację na temat: <i>Zesłańcy, wygnańcy, tulacze</i>; na podstawie wybranych tekstów kultury przedstawia różne sposoby ujęcia losów ludzi zmuszonych do opuszczenia miejsca swego zamieszkania; porządkuje informacje w problemowe całości, np. wg epoki literackiej, autora, utworu, motywu lub innego zagadnienia; korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedziach; wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja); posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego; wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe); prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; gromadzi i na ogół trafnie przetwarza informacje w celu wykorzystywania ich podczas lekcji, zajęć	rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, referat, wypowiedź, prezentacja), np. przygotowuje prezentację na temat: <i>Zesłańcy, wygnańcy, tulacze</i>; na podstawie wybranych tekstów kultury przedstawia różne sposoby ujęcia losów ludzi zmuszonych do opuszczenia miejsca swego zamieszkania; porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; dokonuje selekcji źródeł; w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty, poprawnie je zapisać i zastosować w wypowiedzi; wyjaśnia funkcje cudzysłowu; wzbogaca swoją wypowiedź trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika,	rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. przygotowuje prezentację na temat: <i>Zesłańcy, wygnańcy, tulacze</i>; na podstawie wybranych tekstów kultury przedstawia różne sposoby ujęcia losów ludzi zmuszonych do opuszczenia miejsca swego zamieszkania; porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej; podjmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; trafnie odwołuje się do nich, udowadniając postawioną tezę; określa, jaką funkcję	rozwija swoje zainteresowania językiem i literaturą na różnych zajęciach pozaszkolnych; szerzy wśród rówieśników zainteresowanie językiem polskim, literaturą i kulturą; rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (wypowiedź, referat, prezentacja, plakat, gazetka), np. przygotowuje prezentację na temat: <i>Zesłańcy, wygnańcy, tulacze</i>; na podstawie wybranych tekstów kultury przedstawia różne sposoby ujęcia losów ludzi zmuszonych do opuszczenia miejsca swego zamieszkania; porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej; podjmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych;

pozaekcyjnych oraz pracy w domu; zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje.	gesty, modulacja głosu); w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line; wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich oceny; dba o rozwój swoich zainteresowań oraz popularyzację osiągnięć, wykorzystując formę projektu; gromadzi i przetwarza informacje; w sposób funkcjonalny korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje internetowe i pozainternetowe.	pełnią przytoczone cytaty; wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line; wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje internetowe i pozainternetowe; określa ich funkcje w komunikacji, umiejętnie z nich korzysta	w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; trafnie odwołuje się do nich, udowadniając postawioną tezę; określa, jaką funkcję pełnią przytoczone cytaty; wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line; wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; chętnie i twórczo wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć; gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz

			w gromadzeniu informacji.	krytycznie ocenia ich zawartość; • zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje internetowe i pozainternetowe; określa ich funkcje w komunikacji, umiejętnie z nich korzysta w gromadzeniu informacji.

Uwagi końcowe

PWE podlegają monitorowaniu i ewaluacji w ciągu roku szkolnego. Nauczyciel zastrzega sobie prawo do wniesienia poprawek.

Nauczyciele języka polskiego:

Monika Adamczyk

Ilona Linowska

Jolanta Olas

Katarzyna Solecka-Cieloch

Diana Tomaszewska